

**T.C.
NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

MOBİL TELEFON BAĞIMLILIĞI İLE SOSYAL BECERİ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: İSTANBUL İLİ AVRUPA YAKASI LİSE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fadime İLHAN

**Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı: Psikoloji**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR

EYLÜL – 2015

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MOBİL TELEFON BAĞIMLILIĞI İLE SOSYAL BECERİ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: İSTANBUL İLİ AVRUPA YAKASI LİSE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fadime İLHAN

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı: Psikoloji

“Bu tez ___/___/20___ tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile Kabul edilmiştir.”

SINAV JÜRİSİ	ÜNVANI, ADI SOYADI	İMZA	BAŞARILI/BAŞARISIZ/ DÜZELTME
JÜRİ BAŞKANI	Doç. Dr. Ali Haydar Şar		Başarılı
ÜYE	Yrd. Doç. Dr. K. Ozan Özer		Başarılı
ÜYE	Doç. Dr. Ömer Faruk Tutkun		Başarılı
ÜYE			
ÜYE			

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Fadime İLHAN

15.07.2015

ÖNSÖZ

Günümüzde modernleşme, teknoloji ve diğer alanlardaki hızlı değişimlerin etkisi aile, okul gibi birçok toplumsal kurumu ve bireylerin ruh sağlığını da etkilemektedir.

Geçtan (1999) çocukluk döneminde olumsuz çevre koşullarının yarattığı engellerle karşılaşan bireylerin, daha sonraki yetişkin yaşamları için gerekli olan yetenekleri geliştiremediğini, problemlerle baş edebilme ve zorlanma durumlarına karşı yetersiz kaldığını belirtmektedir.

Sosyal becerileri gelişmiş olan bir çocuğun ya da ergenin, kendine güvenini arttıracak çalışmaları çekinmeden yapan, akademik açıdan potansiyelini daha iyi kullanan, duygularını bastırmayan, kişiler arası ilişkilerde akranları ve çevresindeki kişiler tarafından kabul edilen, kendini iyi ifade edebilen, kendi kararlarını verebilen, karşılaştığı problemleri çözebilen ve en önemlisi psikolojik olgunluğu olan bir birey olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın gerçekleştirme sürecinde bilgi ve deneyimlerini aktaran tez danışmanım ve çok değerli hocam Sayın Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR' a teşekkürlerimi sunarım.

Fadime İLHAN

15.07.2015

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iv
TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
I. BÖLÜM GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problemler	3
1.4. Önem.....	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar.....	5
II. BÖLÜM	6
2. İLGİLİ LİTERATÜR	6
2.1. Ergenlik.....	6
2.2. Ergenlik Kuramları	7
2.2.1. Özünü Yineleme Kuramı	7
2.2.2. Psikonaltik Kuram.....	8
2.2.3. Bişişsel Kuram	9
2.2.4. Psikososyal Kuram	9
2.2.5. Kişiler Arası Kuram	9
2.2.6. Alan Kuramı.....	10
2.2.7. Öğrenme Kuramı.....	10
2.2.8. Antropolojik Yaklaşım	11
2.2.9. Bireysel Farklılıklar Kuramı	11
2.2.10. Benmerkezlilik Kuramı.....	12
2.2.11. Psikososyal Gelişimsel Kuram.....	12
2.2.12. Odaksal Aşama Kuramı	13
2.3. Ergenlikte Gelişim.....	13
2.3.1. Bedensel ve Cinsel Gelişme.....	13

2.3.2. Bilişsel Gelişim	13
2.3.3. Kohlberg ve Ahlak Gelişimi	14
2.4. Sosyal Beceri	15
2.4.1. Sosyal Becerinin Tarihçesi	18
2.4.2. Sosyal Beceri İle İlgili Kavramlar	19
2.4.3. Sosyal Yeterlilik.....	19
2.4.4. Sosyal Beceri Yetersizliği	21
2.4.5. Sosyal Beceri Eğitimi	22
2.4.6. Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi	22
2.5. Mobil Telefon	23
2.5.1. Mobil Telefon Bağımlılığı.....	25
2.5.2. Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığı ve Sosyal Beceri	26
2.6. İlgili Yayın Ve Araştırmalar	28
III. BÖLÜM YÖNTEM	33
3. Araştırma Modeli.....	33
3.1. Evren ve Örneklem	34
3.2. Veri Toplama Araçları	34
3.3. Kişisel Bilgi Formu.....	34
3.4. Sosyal Beceri Ölçeği.....	34
3.5. Problemlili Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği	35
3.6. Verileri Çözümü	35
IV. BÖLÜM BULGULAR.....	37
4. Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	37
4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyeti	37
4.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf.....	38
4.1.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mobil Telefona Sahip Olma Süreleri	38
4.1.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mobil Telefon Kullanma Süreleri	39
4.2. Araştırmanın Problemine Ait Bulgular	39
4.2.1. Mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri düzeyi arasında ilişki var mıdır?	39
4.3. Araştırmanın Sürekli Değişkenlerine Ait Bulgular.....	40
4.3.1. Mobil telefon bağımlılığı cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?.....	40
4.3.2. Sosyal beceri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?.....	41
4.3.3. Mobil telefon bağımlılığı sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?.....	42

4.3.4. Sosyal beceri sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?	43
4.3.5. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefona sahip olma süresine göre farklılaşmakta mıdır?	44
4.3.6. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefona sahip olma süresine göre farklılaşmakta mıdır?	45
4.3.7. Sosyal beceri düzeyleri Mobil telefona sahip olma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?	46
4.3.8. Sosyal beceri düzeyleri Mobil telefona sahip olma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?	47
4.3.9. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?	48
4.3.10. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?	49
4.3.11. Sosyal beceri mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?	50
4.3.12. Sosyal beceri mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?	51

V. BÖLÜM	53
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	58
KAYNAKÇA.....	58
EKLER.....	64
ÖZGEÇMİŞ	74

KISALTMALAR

- UNESCO** : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
BM : Birleşmiş Milletler
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	37
Tablo 2: Sınıf Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerler.....	38
Tablo 3: Mobil Telefona Sahip Olma Süresi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	38
Tablo 4: Mobil Telefon Kullanım Süresi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	39
Tablo 5: Mobil Telefon Bağımlılığı ve Sosyal Beceri Arasındaki İlişki ve Sonuçları	39
Tablo 6: Mobil Telefon Bağımlılığının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	40
Tablo 7: Sosyal Becerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	41
Tablo 8: Mobil Telefon Bağımlılığının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	42
Tablo 9: Sosyal Becerinin Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	43
Tablo 10: Mobil Telefon Bağımlılığının Mobil Telefona Sahip Olma Süresine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	44
Tablo 11: Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey's HSD Testi Sonuçları.....	45
Tablo 12: Sosyal Becerinin Mobil Telefona Sahip Olma Sürelerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	46
Tablo 13: Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey's HSD Testi Sonuçları.....	47
Tablo 14: Mobil telefon Bağımlılığının Mobil Telefon Kullanım Sürelerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	48
Tablo 15: Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey's HSD Testi Sonuçları.....	49

Tablo 16: Sosyal Becerinin Mobil Telefon Kullanım Sürelerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	50
Tablo 17: Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey's HSD Testi Sonuçları.....	51

Tezin Başlığı: Mobil Telefon Bağımlılığı İle Sosyal Beceri İlişkisinin İncelenmesi: İstanbul İli Avrupa Yakası Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Tezin Yazarı: Fadime İLHAN

Danışman: Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR

Kabul Tarihi: 15/ 07/2015

Sayfa Sayısı: viiii (ön kısım) + 59 (tez) + 15(ek)

Anabilimdalı: Psikoloji

Bilimdalı: Psikoloji

Bu araştırma ergenlerde mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma, İstanbul ili Avrupa yakası sınırları içinde tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen Eyüp ve Beyoğlu ilçelerinde okuyan toplam 315 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin demografik bilgilerini öğrenebilmek sebebiyle araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, mobil telefon bağımlılığı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Problemlili Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği, sosyal becerilerinin ölçülmesi amacıyla Sosyal Beceri Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar üzerinde betimsel (Aritmetik ortalama, Standart sapma, Eleman Sayısı), korelasyon (değişkenler arasındaki ilişki), t testi, Anova, Tukey HSD analiz teknikleri uygulanmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırma sonucuna göre; mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Lise öğrencilerinin mobil telefona sahip olma süreleri ve mobil telefonu günlük kullanma süreleri değişkenlerine göre mobil telefon kullanım ölçeği puanları ve sosyal beceri ölçeği puanları farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Sosyal Beceri, Mobil Telefon Bağımlılığı

Title of the Thesis: Mobile Phone Addiction Study of Social Skills Relations with: the European side of Istanbul Province A Study on High School Students

Author: Fadime İLHAN

Supervisor: Assoc. Prof. Ali Haydar şAR

Date: 15/07/2015

Nu. of pages: viiii(pre text)+59(main)+15(post)

Department: Psychology

Subfield: Psychology

This study was conducted to examine the relationship between mobile phone addiction and social skill on adolescents. The Research, within the borders of Istanbul on the European side, by random sampling method was carried out with a total of 315 high school students studying in selected Eyüp and Beyoglu district.

The personal information form developed by researchers due to learn the demographics of the participating high school students to the study, mobile phone addiction measure in order Problematic Mobile Phone Use Inventory levels, the Social Skills Scale to measure social skills are used. The results obtained on descriptive (arithmetic mean, standard deviation, Number of Elements), correlation (the relationship between variables), t-test, ANOVA, Tukey HSD analysis techniques applied and the results are interpreted.

According to the research results; a statistically positive relationship have been found between social skills and mobile phone addiction. High school students are differentiated mobile phone to mobile phone ownership and use of mobile phones while scores of daily use according to the variables of time and scores of social skills.

Keywords: Mobile phone addiction, social skills of adolescents,

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem

Latince kökenli olan adolescence sözcüğü adolelescere sözcüğünden türetilmiştir. Adolescere kelime anlamları olarak ‘büyüme, olgunlaşma’ anlamına gelmektedir. Ergenlik insanın beden olarak büyümesi, boyunun uzaması, sosyal, duygusal, cinsel, kişisel, zihinsel ve hormonal değişme ve gelişmenin olduğu, 11-14 yaşlarında başlayan ve 21-22 yaşlarında sonlandığı düşünülen özel bir evre olarak tanımlanmaktadır (Kulaksızoğlu,2000).

Ergenlik çağı UNESCO ‘ya göre 15 yaşında başlayan 25 yaşında sonlanan bir süreçtir. Birleşmiş milletlere ise ergenliği 12-25 yaşları arası olarak tanımlanmıştır. Tanımı ve sınırlarının belirlenmesinin oldukça güç olduğu ergenlik dönemi insan yaşamının yaklaşık 1/10 ‘ini kapsamaktadır. Koptagel (1984) ergenliği tanımlarken, ergenliğin başlangıcında bireyin biyolojik durumunda, sonucunda ise bireyin psikosoyal durumunda değişiklikler olduğunu, ergenliğin başı ve sonunun birer kriz olarak nitellendirilebileceğini belirtmiştir (Koptagel,1984).

Gelişim bireyin doğum öncesinden başlayan ve ölümüne kadar devam eden bir süreç olarak tanımlamıştır. Bu süre içerisinde birbirinden farklı gelişim dönemleri ve her bir gelişim dönemine ait gelişim görevleri bulunmaktadır. Bireyin içinde bulunduğu döneme özgü gelişim görevlerini gerçekleştirmesi beklenilmektedir. Kendi dönemi içinde gerçekleştirilemeyen gelişim görevleri daha sonraki dönemlerde telafisi zor olmakla birlikte bazen telafi edilememektedir. Bu sebeple gelişim dönemleri oldukça önemlidir (Onur,1997).

Bireyin gerçekleştirmesi gereken gelişim görevlerini gelişim dönemlerine göre sınıflandırmak mümkündür.

Kılıçcı (2000) ergenlik dönemi’nde gerçekleştirilmesi beklenen gelişim görevleri şu şekilde sıralamaktadır:

1) Cinsel rolünü kabullenme ve bu role uygun davranışlar geliştirebilme,

- 2) Öz kimliğine ulaşma ve kabullenme,
- 3) Kendi başına kararlar alabilme ve duygusal bağımsızlığını kazanma,
- 4) Meslek seçimine yönelik ön hazırlıkları yapabilme ve kendisine uyan mesleği seçebilme,
- 5) Arkadaşlık, işbirliği, liderlik yeteneklerini geliştirebilme ve akran ilişkilerinde kabul görme,
- 6) Kendi yaşına özgü bir yaşam felsefesi geliştirme

Bireyin yaşamında sosyal gelişim önemli bir yere sahiptir. Bireyin davranışların şekillenmesinde aile bireylerinin ve arkadaşlarının etkisi büyüdükçe fazlaşır. Çocuklar diğer insanlara nasıl davranacaklarını içinde yaşadıkları çevrenin ve aile bireylerinin onlara sunduğu sosyal öğrenme yaşantıları ile öğrenirler. Gördükleri olumlu, olumsuz modeller veya yaşantılar bireyin sosyal iletişim tarzını belirleyebilmektedir. Çocuklar başkalarıyla sağlıklı iletişim kuramadığı durumlarda kişilik ve davranış bozuklukları gösterebilmektedirler. Anne ve babaların çocuklarına olan tutumları, iletişim becerilerini ve olumlu benlik gelişimini etkilediği görülmektedir. Özellikle aşırı koruyucu tutumlar, bireyin iletişim becerisini olumsuz etkilemekte ve olumlu bağımlılık geliştirmeyi engelleyebilmektedir. Olumlu benlik kavramı da geliştiremeyen çocuk aile ortamında özellikle kardeş ilişkilerinde yalnız kalabilmekte ve uygun davranış örüntüleri geliştiremediği için toplum tarafında kabul görmeyen birey olmasına neden olmaktadır (Avcıoğlu, 2005).

Bireyin kendisi dışındaki kişilerle karşılıklı sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için bazı becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu beceriler sayesinde insanlar bir arada kalarak sosyal bir ortamda bir arada yaşabilmektedirler. Bu beceriler sosyal beceriler olarak tanımlanmaktadır. Michelson ve arkadaşları (1981) sosyal beceri tanımlarının ortak olduğu noktaları 6 maddede bir araya getirmişlerdir. Birincisi öğrenmeyle kazanılması, ikincisi sözel ve sözel olmayan özel davranışlardan oluşması, üçüncüsü davranışı başlatmada etkili olması, dördüncüsü diğerlerinden gelen olumlu sosyal pekiştiricileri artırması, beşincisi karşılıklı ilişkilerde gerekli zamanlama ve etkileşime dayalı olması, altıncısı başkalarının sosyal statüsü, yaşı ve cinsiyeti gibi faktörlerden etkilenmesidir (Bacanlı, 1999).

Günümüzde kullanımı artan internet, bilgisayar ve taşınabilir mobil telefonlar bireylerin hayatlarını birçok yönden olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilemeye devam etmektedir. Mobil telefonların kolay taşınabilirliği olması ve her geçen gün insan hayatını kolaylaştırdığı düşünülen teknolojik özelliklerini artırması, günümüz gençleri için vazgeçilmez olmasını sağlamıştır. Mobil telefonların kullanım yaşı her geçen gün erken çocukluk dönemine kadar inmeye başlamıştır. Mobil telefonlar insanları için günlük hayatlarının bir parçası haline gelmeye devam etmektedir. Çocuklar evlerinde, okullarında mobil telefonlar ile oyuncak gibi oynayarak vakit geçirmektedirler. Bu durum dünyanın birçok ülkesinde yaygınlaşmaya devam etmektedir.

Ergenlerin mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi bu araştırmanın amacının problemini oluşturmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Ergenlerde mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasında ilişkisi var mıdır? Mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri ilişkisi bazı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır? Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.3. Alt Problemler

1. Mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri, öğrencinin öğrenim gördüğü sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri, mobil telefona sahip olma süresi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri, mobil telefon kullanım süresi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Önem

İnsan doğası gereği başkaları ile birlikte yaşamak, başkalarıyla iletişim kurmak ve topluma uyum sağlamak durumundadır. Bireyin sosyalleşmesi için duygu, düşünce ve isteklerini başkalarına uygun bir şekilde iletmeleri önemlidir. Bireyin başkalarıyla karşılıklı sağlıklı ilişkiler kurabilmesi. Sosyal ilişkiler başlatması ve sürdürebilmesi için birtakım becerilere sahip olması gereklidir. Sosyal beceriler olarak tanımlanan bu beceriler ile bireyler karşılıklı etkileşim kurarlar. İnsanlar bu becerileri sayesinde toplumsallaşır ve bir arada yaşarlar. Bazı bireyler duygu düşünce ve isteklerini ifade etmekte güçlükler yaşamaktadırlar. Bireyin sosyal becerileri başarabilmesi, sosyal ilişkilerde kendini ortaya koyabilmesi ve sosyal gelişimini tamamlayabilmesi için sosyal beceri gelişimi önemlidir. Sosyalleşmenin ve arkadaş ilişkilerinin önemli olduğu ergenlik döneminde mobil telefon kullanımı da yaygınlaşmaya devam etmektedir. Teknolojiyi yakından takip ettiği düşünülen ergenlerin mobil telefon bağımlılığının sosyal beceriye etkisinin araştırılması bu sebeple önem arz etmektedir. Araştırma sonucu ortaya çıkacak bu araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada

1. Öğrencilerin ölçeklere doğru cevap verdiği,
2. Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırmada;

1. Araştırma bulguları İstanbul İli sınırları içinde bulunan iki lise kurumu öğrencileri ile
2. Araştırmaya katılan bireylerin mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri arasındaki ilişkinin düzeyinin belirlenmesi, ölçekte yer alan maddelerle,

3. Çalışma grubunu oluşturan bireylerin veri toplama araçları kapsamındaki ölçeklere verdikleri yanıtlara,
4. Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği İle Sosyal Beceri Ölçeğinin olumlu ve olumsuz sosyal alt davranış alt boyutları arasındaki ilişkiyle, sınırlıdır.

1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar

Ergenlik: İnsan bedeninin büyümesi, boyunun uzaması, hormonal, sosyal, duygusal, kişisel, cinsel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, 11-22 yaş aralığı ile sınırlandırılan bir evredir (Kulaksızoğlu, 2000).

Sosyal Gelişim: Bireyin kişilik, duygu ve başka insanlarla olan ilişkilerindeki değişiklikler sosyoloji olarak tanımlanabilir. İnsanın özgüveni ve motivasyonun yaşa bağlı olarak değişimi sosyal gelişim alanının konusunu oluşturmaktadır (Aydın, 1999).

Sosyal Beceri: Bireyin diğer insanlarla olan iletişimde başarılı olmasına olanak sağlayan, kişiler arası bir nitelik taşıyan davranışlardır. Bu davranışlar iletişim ve etkileşimi başlatıp sürdürmeye yöneliktirler, çevredeki kişiler tarafından onaylandığı durumlarda tekrarlanabilirler (Bacanlı, 2002).

Sosyal Yeterlik: Bireyin sosyal ortamlarda başkaları ile ilişkilerini sağlıklı yürütmesi için gerekli olan becerilerin kazanılmış olup olmadığını ifade eder. Bu doğrultuda belirlenen bir ölçüte göre bireyin değerlendirilmesini içerir (Burger, 2006).

II. BÖLÜM

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde ergenliğin tanımı, ergenlik dönemi ile ilgili kuram ve yaklaşımlar, ergenliğin gelişim özellikleri, sosyal beceri, ergenlerde sosyal becerinin gelişimi ve mobil telefon, mobil telefon bağımlılığı ile ilgili bilgi verilecektir.

2.1. Ergenlik

Ergenlik, felsefeciler, sosyal bilimciler, eğitimciler, anne-babalar tarafından merak edilen ve birçok yönü ile yazılı tarihin başlangıcından günümüze kadar araştırılan konulardan biridir. Ergenlik, iki bin beş yüz yıl öncesinden günümüze kadar tanımlanmaya çalışılmıştır. Sokrates ergenlik dönemini, gençlerin kötü davranışlara sahip oldukları, lükse düşkün, otoriteyi kabul etmeyen ve küçümseyen bir dönem olarak tanımlarken, Aristo ise bu dönemdeki gençleri, dürtüsel, mantıksız, eleştiriyi kabul etmeyen ve değişken yaratıklar olarak tanımlamıştır. 1900 'lü yıllardan sonra ergenlik ile ilgili çalışmalara ağırlık verilmiştir. Ergenlik dönemi ile ilgili ilk bilimsel çalışmayı 1904 yılında yayınlanan "Adolescence" kitabını ile G. Stanley Hall yapmıştır. Hall Darwin 'in evrim teorisinden etkilenerek ergenliği yeniden doğuş dönemi olarak tanımlamıştır. Ergenliği " fırtına ve stres " dönemi olarak nitelendirerek, bu dönemdeki stresin insani değerler ile bireyin tepkilerinin çatışmasının sonucu ortaya çıktığı bir dönem olarak tanımlamıştır (Ekşi 1990, Kulaksızoğlu,2000).

Rutter da (1976),(akt. Çuhadaroğlu vd.2004) ergenliği stresli ve fırtınalı bir dönem olarak tanımlar ve ergenin bu dönemde iç dünyasında sessiz bir çalkantı içinde olduğunu, başkalarının fark etmediği duygusal sıkıntılar, kuşkular yaşadığını ve bu nedenle ergenin akademik ve sosyal alanlarda işlev bozuklukları yaşadığı görüşündedir

Adams (1995) ise ergenliği, çocuğun ailesinin gözetimine ve korumasına daha az gereksinim duyduğu, fizyolojik ve hormonal gelişimin yetişkin düzeyine yaklaştığı ve sorumluluk yüklenmeye zorlandığı bir dönem olarak tanımlamıştır.

Ergenlik dönemi ile ilgili birçok araştırma yapılmasına rağmen ergenliğin temel özellikleri ve yaş sınırları gibi konularda birbirinden farklı görüşler ortaya atılmıştır. UNESCO'nun tanımına göre genç; evi olmayan, çalışmayan ve öğretim yapan eden insandır. Gençlik çağı ise 15 -25 yaşları arasındadır. Birleşmiş Milletler ise gençlik çağını 12 - 25 yaşları arası olarak tanımlar (Kulaksızoğlu,2000).

Milli Eğitim Bakanlığı gençliği ‘‘ buluş çağına girme ile başlayan biyopsikolojik açıdan çocukluğun sona erdiği ve toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, genç yetişkinliğin başladığı dönem olarak nitelendiren 12-24 yaşları arasındaki gruptur’’ olarak tanımlar (Ünver, Tolan, Bulut ve Dağdaş, 1986).

2.2. Ergenlik Kuramları

Ergenlik dönemindeki değişim ve süreçlerin nasıl ortaya çıktığı, ne olduğu ve nasıl geliştiği ile ilgili birçok yaklaşım, kuram ve araştırma bulunmaktadır. Birbirleriyle uyum gösteren yanları, birbirini tamamlayan veya birbirine tamamen zıt düşen yönleri olan kuramlar kısaca aktarılacaktır.

2.2.1. Özünü Yineleme Kuramı

G.Stanley Hall (1904),(akt. Onur,1997) Darwin'in evrim teorisinden etkilenerek kuramını geliştirmiştir. Hall ‘ a göre insanın gelişim planı genetik yapısında kayıtlıdır ve evrimin başlangıcından beri geçilen her evre genetik yapıda iz bırakmıştır. Her birey doğumundan itibaren derece derece evrimleşmeye doğru ilerler. Hall (1904) gelişimi dörde evrede ele alır. Küçük çocukluk (0,4 yaş) dönemi, çocukluk dönemi (5-7 yaş),gençlik dönemi(8-12) ve ergenlik dönemi (13-24 yaş) (Onur,1997).

Hall (Gallatin, 1995) ergenliği, stresli ve fırtınalı bir dönem olmasına rağmen bireyselliğin gerçekleştiği ve bireyin yeniden yapılanmasını sağlayan bir dönem olarak tanımlar. Ona göre insan, hayatta kalma kaygısıyla mücadele eden, bencil güdülere sahip hayvanlar âleminin bir üyesi olarak doğar. Hall ergenliği gelecek yaşamı değiştirecek kadar önemli bir dönem olduğunu savunur. Ergenliğe geçişle birlikte başkalarının hakla-

rını ve ideallerini önemseyen, toplumsallaşan ve sosyal sorumluluk alan insan olarak yeniden doğar (Gallatin, 1995).

2.2.2. Psikonalitik Kuram

Psikonalitik bakış açısı temel olarak çocukluk dönemine öncelik vermiş, ergenliğe ikinci derecede önem vermiştir. Bu kurama göre, kişiliğin gelişimi ve davranışların oluşumunda determinizm (gerekircilik) arasında bir bağlantı vardır. İnsanın kişiliği de kendiliğinden oluşan bir süreç değildir. Değişik nedenlerden dolayı değişik davranış, duygu, tutum ve kişilik kalıpları oluşur. İnsanın her davranışı kişiliğinden kaynaklanır. Bunun kökeni yine ilk bebeklik, çocukluk ve gençlik dönemlerine dayanır. Freud'a göre çocuklar büyürken sosyal beklentiler ve biyolojik itkiler arasındaki çatışmalarla karşılaşır. Çatışma durumlarının çözümlenmesinde kişinin öğrenme, kaygıyla başa çıkma ve çevresindeki bireylerle geçinme becerileri belirlemektedir Psikoanalitik kuramın gelişimsel aşamaları, oral dönem(1-1,5 yaş),anal dönem (1,5- 3 yaş),fallil dönem (üç yaş civarı) ,latent dönem(5,6 – 12 yaşına kadar) olarak tanımlanmıştır. Ergenlik dönemini içine alan dönem ise 11-13 yaşında buluşun başladığı ve genç yetişkinlik dönemine kadar süren genital dönemdir. Bu dönem fizyolojik olgunluğa erişildiği, hormonların etkisinin arttığı ve cinselliğin ve çeşitli dürtülerin gücünün arttığı dönemdir (Yanbastı,1990; Geçtan 1999).

Bu dönemde birey, aile bağımlılığından kurtularak karşı cins ve aile dışı kişilerle ilişkiler kurmaya yönelir. Toplumsallaşma, başkaları tarafından onaylanma bu dönemin önemli görevlerinden biridir. Ergen bu dönemde doğru, yanlış kavramları, cinsiyetine uygun role bürünme, seçimler yapma ve deneyimlerle çeşitli denemeler yaparak kazanmaya çalışır. Bu kurama göre ergenlik, kimlik bunalımının ve rol karmaşasının yaşandığı, çeşitli rollerin, düşüncelerin, değerlerin denendiği, bazen terk edildiği bir dönemdir. Freud 'da Hall gibi bu dönemi stresli ve fırtınalı dönem olarak tanımlamıştır (Geçtan, 1999).

2.2.3. Bilişsel Kuram

Jean Piaget insanın bilişsel gelişimini dört evreye ayırarak incelemiştir. Duyu-motor dönemi, işlem öncesi dönem, somut işlemler dönemi ve ergenlik dönemine denk gelen soyut işlemler dönemi. 12 yaş sonrası döneme denk gelen soyut işlemler döneminde birey varsayımlar kurabilir, somut veya soyut sunulan karmaşık işlemler için çözümler üretebilir. Piaget bilişsel etkinlikler ve bilişsel yapılar, ergenin günlük yaşamına uyum sağlaması için bir yol olarak görmektedir. Bilişsel yapılar insanların dünyayı algılamak için kullandıkları zihinsel birimlerin iç düzeni olarak tanımlanır. Ergenler geliştikçe bilişsel yapılarda gelişir ve değişir. Gelişen bilişsel yapılar yetişkinlik dönemine yansiyacak ve bireyin daha sağlıklı yetişkinler olmasını sağlayacaktır (Kulaksızoğlu, 2000).

2.2.4. Psikososyal Kuram

Erik Erikson 'a göre insan gelişimi, genlerle çevrenin arasındaki etkileşim olarak tanımlar ve insan gelişimini sekiz evrede inceler. Erikson ergenliği bir kriz dönemi olarak nitelendirir. Ergenlik döneminde birey 'ben kimim' sorusuna yanıt arar ve ne olduğunu, ne olacağı ile ilgili kimlik bulma çabası içindedirler. Ergenin bu dönemde kaygısız görünmesi aslında yaşadığı kimlik karmaşasının belirtisidir. Sağlıklı bir kimlik gelişimi için çocukluk dönemindeki krizlerin çözümlenmiş olması gerekir (Ekşi, 1990).

Erikson stres ve fırtınalı dönem konusunda Hall'dan farklı düşünür. Erikson bireyin biricikliğine inanır ve ergenliğin her birey için farklı olduğunu ileri sürer. Ergenlerin aynı sorunlar karşısında farklı çözüm yolları deneyerek çözüme giderler (Gallatin, 1995)

2.2.5. Kişiler Arası Kuram

Harry Stack Sullivan, sevgi, güven, yakınlık gibi kişilerarası ihtiyaçların doyurulması gerektiğini savunur. İnsanın öncelikli ihtiyaç duyduğu şeyin güven olduğunu ve yaşamının her alanında kaygıdan kurtulmak için güvene ihtiyaç duyduğunu ifade eder. Kaygı, kişilerarası ilişkilerden etkisiyle oluşur. Kaygı insanın doğumundan itibaren hayatta kalabilmesi için bir başkasına bağımlı olması ve başkalarıyla iletişim kurmak zorunda kalma-

sından kaynaklanır. Kişilerarası ilişkiler kurarak fizyolojik ihtiyaçlarını karşılar ve başkalarının tepkileri doğrultusunda tepkiler geliştirir (Gallatin,1995).

Sullivan ergenliği, gençlerin karşı cinse olan cinsel ilgi ve yakınlığının kültürel yapı tarafından engellenmesi ya da gençlerin bu duruma yeterince hazırlanmasına imkân vermediği için ‘‘cehennem’’olarak tanımlamaktadır (Özbay, 2000).

Sullivan ergenliği üç dönemde inceler. Kişinin yakın arkadaşlık ilişkisine duyulan ilginin yoğun olarak yaşandığı ön ergenlik dönemi, karşı cinse olan gerçek cinsel ilginin yoğunlaştığı, cinsel davranışların şekillendiği dönem olan erken ergenlik ve kişinin sorumluluk aldığı, toplumsallaştığı, cinsel kimliğine karar verme ve gelecek ile ilgili tercihler, planlar yaptığı geç ergenlik dönem olarak ifade etmiştir (Gençtan, 1999; Özbay, 2000).

2.2.6. Alan Kuramı

K. Lewin bireyin davranışının oluşumunda yaş, zekâ, arkadaşlar gibi çevresel faktörlerin önemli olduğunu savunur. Lewin ‘ e göre bireyin yaşamındaki her şey değişim içindedir ve bu değişim hızla olduğu zamanlarda strese yol açabilir. Ergenlikte böyle bir süreçtir. Ergenlikte birey birden bire fiziksel değişimler, beklentiler ve isteklerle karşı karşıya kalır ve hedefler belirler (Kulaksızoğlu,2000).

2.2.7. Öğrenme Kuramı

Mc. Candless, Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramının esaslarını ergenliğe uyarlamaya çalışmıştır. Mc Candless ‘a göre dürtüler insan davranışlarını yönlendirir ve hayal kırıklığı, merak gibi öğrenilmiş veya öğrenilmemiş birtakım dürtüler ve istekler bireyi harekete geçirir. Birey deneyimleriyle davranışına devam edip etmeye karar verir (Kulaksızoğlu, 2000).

Bandura ise, davranışlarımızı başkalarını gözlemleyerek oluşturduğumuzu ve şekillendirdiğimizi savunur. Bandura ergenlerin çevrelerindeki yetişkinlere bakarak veya yetişkinlerin verdikleri tepkilere göre davranışlarını düzenlerler. Bandura diğer kuramcılarının

aksine ergenliğin stresli ve fırtınalı bir dönem olmadığını, bu tür sıkıntılar yaşayan bireylerin yeterince toplumsallaşamadıklarını ifade eder (Kulaksızoğlu, 2000).

2.2.8. Antropolojik Yaklaşım

Antropolog olan Margaret Mead 'a (1901-1978) göre ergenlik, fırtınalı ve stresli bir dönem değildir. Mead yaptığı araştırmalar sonucunda, ergenlerin davranışlarının içinde yaşadıkları kültürel yapının şartlarına bağlı olarak şekillendiğini ifade etmiştir. Bundan dolayı, ergenliğin tek bir kültür üzerinden tanımlanabilmesi güçtür. Tek bir kuram olarak değil, her kültür için mikro kuramlar olarak tanımlanmasını savunmuştur (Gallatin, 1995).

Ruth Benedict ise araştırmalarında ergenlik döneminde sorun yaşayan kültürlerin ortak özellikleri ve sorun yaşamayan kültürlerin ne gibi farklı özellikleri olduğu üzerinde eğitim, sosyalleşme ve yetiştirme koşulları konuları üzerinde durmuştur. Benedict ergenliğin stresli geçtiği kültürlerde eğitime devamın aksadığı, stressiz geçirilen kültürlerde ise eğitime devamlılığın önemsendiği ve sosyalleşmenin kademeli olarak ilerlediğini belirtmiştir. (Adams, 1995).

2.2.9. Bireysel Farklılıklar Kuramı

Kuramın kurucusu Spranger kişinin biricikliği kavramını ergenlik gelişimi kuramına yerleştirmiş ve bireyi üç gruba ayırarak incelemiştir. Birinci grup, çocukluktan gençliğe geçişte zorluklar yaşayan, ergenlik dönemini fırtına ve stresle geçirenlerdir. İkinci grup ise ergenlik dönemini sakin ve rahat geçiren gruptur. Üçüncü grup ise birinci grup ile ikinci grup arasında kalanlardır. Spranger ergenleri stres yaşamalarına rağmen karşılaştıkları güçlüklerle bilinçli bir şekilde baş edebildiğini savunur (Kulaksızoğlu,2000).

2.2.10. Benmerkezlilik Kuramı

L. D. Elkind, ergenlik gelişimi kuramını benmerkezcilik kavramı ile açıklamıştır. Benmerkezciliği kişinin başkalarını önemsememesi olarak tanımlar. Bu kurama göre benmerkezci ergenler, başkalarını anlayabilmekte zorlanır. Karşılaştığı problemlerin başkaları tarafından da yaşandığı görüşündedir. Ergenler başkalarının kendilerini sürekli gözlemlediğini, kendisinin aklına takılan şeylerin herkes tarafından aynı şekilde takıntı haline geldiğini varsayar. Elkind bu durumu ‘‘hayali izleyici’’ olarak tanımlar. Başkaları tarafından gözlemlendiğini düşünen ergenler abartılı davranışlar sergileyebilirler. Elkind’in benmerkezcilik kavramının diğer önemli yanını ise, ergenin kendisini ölümsüz, özel, eşsiz ve efsane olarak görmesi olarak tanımladığı ‘‘kişisel efsane’’ dir. Bu durum 16 yaşında ortadan kalkar (Özbay, 2000;Özbay ve Öztürk, 1992).

2.2.11. Psikososyal Gelişimsel Kuram

Sosyolog olan Havighurts, bireyin ihtiyaçları ile toplumun hedeflerinin ortasında duran, bireyin yaşamda başarılı olabilmesi için yerine getirmesi gereken gelişimsel görevler olduğunu savunmuştur.

Havighurst, ergenlik dönemi için sekiz gelişimsel görev tanımlamıştır (Adams, 1995).

1. Bireyin fiziksel görünüsünü kabul etmek,
2. Toplumsal cinsiyet rolünü başarmak,
3. Yasıtlarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmek,
4. Anne baba ya da baska yetiskinlerden duygusal olarak bagimsiz olmak,
5. Bir meslek seçerek ekonomik özgürlüğe kavusabilmek,
6. Evlilik ve aile yasantisına hazırlanmak,
7. Toplumsal yaşamda sorumluk alma ve bunu basarmak,
8. Davranışlarına yol gösterecek bir takım degerler ve ahlaki sistem oluşturmak,

Bu kuram batı kültürleri için hala geçerliğini korumakta ve desteklenmektedir. Bu nedenle bahsedilen gelişimsel görevler geçerliliğini korumaktadır.

2.2.12. Odaksal Aşama Kuramı

Psikolog John Coleman ‘ a göre ergenlik döneminde streslerin ve büyük sorunları yaşadığı bir dönemdir. Kişi toplumsal kurallara uyum sağlamaya çalışırken kendi sistemi beraberinde de oluşturmaktadır. Bu durum kişiyi zorlayan bir durum olduğu için, ergen burumla baş etmek için odaklanmayı kullanır. Ergen yapmayı planladıklarını belirli bir zaman süresi belirleyerek, konuları çözüm sırasına koyarak ve sistem haline getirmeye çalışır (Özbay, 2000).

2.3. Ergenlikte Gelişim

2.3.1. Bedensel ve Cinsel Gelişme

Büyüme ve gelişme, anne karnından başlayarak ergenliğe kadar sürer. Büyüme vücuttaki boy ve ağırlık gibi gözle görülebilen ve ölçülebilen değerlerlerdir. Büyüme baştan ayağa doğru, merkezden uç organlara doğrudur. Ergenlerin elleri, ayakları, kolları ve bacakları önce büyümektedir. Gelişme ise, belli bir doğrultuya yönelik sistemli değişiklikler olarak tanımlanır. Olgunlaşma ise zamanla kendiliğinden meydana gelen anatomik ve fizyolojik gelişmelerdir. Büyüme ve gelişmede kalıtımın, iklimin, coğrafi koşulların, besinlerin, sağlık durumunun etkisi görülmektedir (Baymur,1994).

Buluğ çağı olarak adlandırılan kızlar için 10,erkekler için 12 yaşlarında başlan dönemde hızlı bir fizyolojik değişim başlar. İştah artar, boy uzar, baş ve organlar büyür. Ergenlerin vücutlarındaki büyüme ve farklılaşma ergenin görünüşü ile ilgili kaygılar taşımaya başlar. Kızların vücutlarındaki değişimler erkeklere göre daha önce başlar. Ve bu hızlı gelişim kızlarda memnuniyetsizliklere sebep olabilir (Onur, 1997).

Cinsel içerikli değişiklikler kızlarda 10, erkelerde 11-12 yaşlarında başlar. Karşı cinse ilgi duyma, erkeksi veya kadınsı tavırlar geliştirme, cinsel sembollerle ilgilenme gibi davranışlar görülür(Kulaksızoglu, 2000).

2.3.2. Bilişsel Gelişim

Piaget bilişsel gelişimini birbirini takip eden, duyuşsal motor dönem, işlem öncesi dönem, olarak somut işlemler dönemi ve soyut işlemler dönemi dört evrede incelemiştir.

Ergenlik dönemini kapsayan soyut işlemler dönemi 11-12 yaşları civarında başlar. Piaget olayların nedenlerini araştırmaya yönelik düşünce biçimini soyut düşünce olarak tanımlamıştır. Ergen soyut işlemler döneminde problemleri çözerken deneme yanılma yöntemini kullanır ve çeşitli varsayımları mantıksal yollarla analiz ederek çözümlenmeye çalışır (Kulaksızoğlu, 2000).

2.3.3. Kohlberg ve Ahlak Gelişimi

Psikolojide ahlaklı davranışın ortaya çıkışı ile ilgili üç temel kuram vardır. Bunlar, psikoanalitik kuram, öğrenme kuramı ve zihinsel ahlak gelişimi kuramıdır. Zihinsel ahlak gelişimi kuramında Piaget ve Kohlberg ahlaklı davranışın zihinsel gelişme ve yaşla olgunlaştığını ileri sürmektedirler (Kulaksızoğlu, 2000).

Kohlberg farklı yaş gruplarındaki çocuklara kısa öyküler biçiminde sunduğu bir dizi varsayımsal ahlaki ikilemler geliştirerek çocukların her ikilemde bir eylemin ahlaksallığını değerlendirmeleri sonucunda topladığı bilgilerle, ahlaki akıl yürütmenin gelişim evrelerine ilişkin kendi kuramını oluşturmuştur (Gander & Gardiner, 1993) .

Kohlberg ahlaki gelişimin üç dönem içerisinde gerçekleştiğini ileri sürmektedir. Her dönem kendi içinde iki evreden oluşur. Aşamalar belirli özelliklere sahiptir;

- Aşamalar birbirlerinden nitelik açısından farklıdır. Her bir aşama bir önceki döneme dayanmakta ve bir sonraki döneme temel oluşturmaktadır.
- İnsanların büyük çoğunluğu 3. ve 4. Evrelerde dir. 5 ve 6. Evreye gelebilenlerin sayısı azdır.
- Aşamalar yaş ile ilişkilidir. Kültürel farklılık gelişimi hızlandırabilir ancak sırasını değiştirmez (Aydın, 1997).

Kohlberg ahlaki gelişimi gelenek öncesi düzey, geleneksel düzey ve gelenek ötesi düzey olmak üzere evreler halinde incelemiş ve bu evrelerin içeriklerini ortaya koymuştur (Aydın,1997).

2.4. Sosyal Beceri

Birey, başkaları tarafından kabul gören davranışlara sahip olmak ister. Başkaları tarafından onaylanan ve olumsuz tepkilere yol açmayacak becerilere sahip olmak her birey için oldukça önem taşımaktadır. Genel olarak bu beceriler sosyal beceri olarak adlandırılmaktadır (Yüksel,1999).

Bireyin duygu ve düşüncelerini dilediği biçimde ifade edememek, kendi yaş grubu ya da kendinden büyüklerden oluşan grup içinde rahat konuşamamak ve arkadaşlık kuramamak iletişim sorunları arasında sayılmaktadır. İletişim becerilerinin yeterli düzeyde olduğu düşünülen bireyler duygu, düşünce ve isteklerini başkalarına zorlanmadan aktarabilirler. Başka insanların haklarına sahip çıkabilme ve kendi haklarını savunabilme becerisine sahiptir. Bireyin duygu, düşünce ve isteklerini başkalarına iletememesi durumunda ise, ilişki kurmakta ve ilişkileri sürdürülebilmekte güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Çekingen olarak ifade edilen bireyler; kendi haklarının edilmesine göz yumarak seçme hakkını başkalarına bırakır.”Karşımdaki kişinin duyguları benimkinden daha önemli ‘’ diye düşünürler; ya da saldırgan olup istedikleri amaçlara başkalarını kırarak ve onların haklarını ihlal ederek ulaşırlar.”Karşımdakinin duygu, düşünce ve istekleri benimkinin yanında değersiz ve önemsiz diye düşünürler. Her iki durumda bireyin başkaları ile sağlıklı ilişkiler kurmasına engel olabilir (Bacanlı,1997).

Argyle (1972) sosyal beceriyi, kişinin kişisel konumuna göre, uygun davranış kurallarını gösterme yeteneği olarak tanımlar. Bu kurallar kişinin içinde yetiştiği kültürel yapıya bağlı olup, her sosyal gruba göre de farklılık göstermektedir (Yüksel,1999).

Weswood (1993),sosyal becerileri, kişilerin başkaları ile olumlu etkileşimleri başlatma ve sürdürme için önemli olan davranış elemanları olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, içinde bulunulan sosyal ortama uygun davranma becerisi olarak tanımlanan sosyal beceriler, doyum verici kişilerarası ilişkilerin kurulmasında ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesinde çok önemli rol oynarlar. Sosyal beceriler, kişinin olumlu ya da olumsuz duygularını uygun bir şekilde anlatabilmesi, kişisel haklarına savunabilmesini, gerektiğinde başkaların-

dan yardım isteyebilmesini, kendisine uygun olmayan istekleri geri çevirebilmesini kolaylaştırır (Akkök, 2005).

Bates ve Harvey sosyal beceriyi, bireyin başkalarıyla olan ilişkilerinde olumlu ve olumsuz duygularını, sosyal ödül kaybetme endişesi taşımaksızın ifade edebilme becerisi olarak tanımlar.(1979 Akt, Berstein,1982). Sorias (1986) ise sosyal beceriyi, bireyin olumlu ve olumsuz duygularını başkalarına uygun bir şekilde ifade edebilmesi, bireysel haklarını gerektiğinde savunabilmesi, başkalarından ihtiyacı olduğu durumlarda yardım isteyebilmesi ve başkalarının isteklerini kabul etmek istemediği durumlarda geri çevirebilmesini sağlayan beceriler tanımlamıştır (Akkök,2003).

Matson'a göre sosyal ve diğer uyum becerileri, içinde iletişim ve bağımsız yaşama becerisinin de bulunduğu ve özellikle günlük yaşamda bağımsızlık becerisi ve acı verici kişilerarası durumlara uyum olarak tanımlanır. Entellektüel yetenekleri düşük olan bireyler özellikle sosyal ve uyum becerilerinde de zorluk yaşarlar. Bu sebeple, sonradan kazanılan bu beceriler (sosyal ve uyum becerileri) bireyin sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmesi için anahtar bir faktördür (Matson vd, 2005).

Kişinin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için birtakım becerilere sahip olması gereklidir. Sosyal beceri olarak tanımlanan bu beceriler, insanların birbirleri ile iletişim kurmalarına olanak sağlarlar. Sosyal beceriler insanların bir arada yaşayabilmeleri ve sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bireyler aynı zamanda sahip oldukları sosyal becerileri sayesinde toplum düzeninin işleyişine katkı sağlarlar. Bireylerin ruh sağlığı ve birbirleri ile olan sağlıklı ilişkileri sayesinde toplumsal düzen korunur. Sosyal beceriler; kişilerarası ilişkileri başlatıp sürdürebilme ve uygun şekilde sonlandırabilme becerileri sosyal beceriler kapsamında değerlendirilmektedir (Bacanlı,1999).

Sosyal beceriler, bireyin davranışsal, duyuşsal ve farklı alanlardaki fonksiyonlarının en önemli bileşenleridir. Bu beceri, bireyin karmaşık çevre ipuçlarına uyumunu ve tepki vermesini sağlar ve bireyin stres yaşantılarıyla başa çıkmasına yardımcı olur ve kişiler arası

çatışmalardan kaçınmasını sağlar. Bununla birlikte sosyal beceri bireyin duygusal sağlığı ve psikolojik uyumu için gerekli olan sosyal etkileşimler ve ilişkiler kurmasını sağlayan bir sistemdir (Matson vd, 2005).

Sosyal beceriler, bireylere toplum tarafından verilen rolleri ve görevleri uygun bir şekilde yerine getirebilmeleri için, sahip olması gereken belirli davranışlardır. Fakat bazı çocuklar bu becerileri kazanabilmede sorunlarla karşılaşarak zorlanmaktadırlar. Yeterli sosyal becerilere sahip olamayan çocuklar ile diğer çocuklar arasında iletişim problemlerinin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu durum, zamanla çocukların arkadaşları tarafından reddedilmelerine neden olmaktadır. Sosyal beceri yetersizliği, arkadaş ilişkilerinin daha da bozularak ilişkilerin tamamen ortadan kalkmasına yol açabilmektedir. Sosyal becerilerde yetersiz olan çocuklar, yaşamları boyunca kişilerarası ilişkilerde, duygusal-davranışsal alanlarda, okul ve mesleki yaşamlarında çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar (Avcıoğlu,2000).

Calderalla ve Merrell, sosyal becerileri ayrıntılı bir şekilde sınıflandırabilmek için, bu konuda yapılan araştırmaları analiz tekniğiyle değerlendirmiş, çalışmanın sonucunda çocuk ve ergen sosyal becerilerinde beş boyut olduğunu belirtmişlerdir.

1. Akranlarla ilişkili beceriler: Arkadaşlarını takdir etme, ihtiyaç duyduğu zaman arkadaşlarından yardım isteme veya onlara yardım etme, arkadaşlarını oyuna davet etme, kolaylıkla arkadaşlık kurma, arkadaşlarıyla konuşma, tartışmalara katılma gibi arkadaşlık ilişkilerini olumlu yönde geliştiren sosyal becerilerdir.
2. Kendini kontrol etme becerileri: Kızgınlığını kontrol etme, kurallara uyma, problem ortaya çıktığında serinkanlı olma, başkalarıyla uzlaşma ve eleştirileri kabul etme gibi bireyin kendini kabul etmesini sağlayan beceriler bulunmaktadır.
3. Akademik beceriler: Bağımsız olarak çalışma, verilen yönergeleri yerine getirme, boş zamanlarını uygun bir şekilde kullanma ve ihtiyaç duyduğunda yardım isteme gibi bireylerin başarılı olmalarını sağlayan becerilerdir.

4. Uyum becerileri: Yönergelere uyma, kurallara uyma, eşyalarını paylaşma, sorumluluklarını yerine getirme gibi başkalarının bireyden beklediklerini yerine getirme davranışları yer almaktadır.
5. Atılganlık becerileri: Başkalarıyla konuşmak için girişimde bulunma, oyun oynamak için arkadaşlarını davet etme, yeni insanlara kendini tanıtmaya, duygularını ifade etme gibi becerileri içermektedir (Avcıoğlu, 2005).

Akkök (1996) sosyal becerileri, karşılıklı ilişkiyi başlatabilme ve sürdürebilme becerileri, grupla birlikte işbirliği yapabilme becerileri, duygulara yönelik beceriler, saldırgan davranışlar ile başa çıkmaya yönelik beceriler, stres durumlarıyla uygun biçimde baş edebilme becerileri ve plan yapma ve problem çözme becerileri olarak sınıflandırmıştır (Akkök, 1996)

Sonuç olarak, sosyal beceri kavramının sınırlı bir tanım ve anlayışı olmadığı görülmektedir. Kişilerin başkalarıyla ilişkilerinde başkalarının davranışlarının anlamlarını kavrayarak uygun tepkiler verebilmesi, genel olarak kabul edilen tanımsal öğelerdir. İlgili tüm kavramlarda başka birileri söz konusudur. İletişim ve etkileşim söz konusudur. Etkileşimin sürdürülebilmesi gereklidir. Bu özellikler sosyal becerinin paylaşılan ortak noktalarıdır. Sosyal beceri kavramının belirsizliğinin temelinde her zaman ve her yerde geçerli bir sosyal becerinin veya sosyal beceri takımının bulunmamasıdır. Sosyal beceriler, gelişimin çeşitli aşamalarında gelişim görevleri açısından farklılıklar gösterirler. Ayrıca çeşitli ortamlarda gereken sosyal beceriler de farklıdır. Bu yer ve zaman farklılıkları sosyal beceri kavramının tam bir tanımını yapmayı zorlaştırmaktadır (Bacanlı, 2002).

2.4.1. Sosyal Becerinin Tarihçesi

Bireysel ve toplumsal yaşam için oldukça önemli olan sosyal becerilerin neler olduğu ve niteliği psikolojinin 1900'li yılların başlarından beri üzerinde durduğu ve henüz cevaplayamadığı sorulardandır. Bu becerilerle ilgili ilk bilimsel incelemeler William James'in "Psikolojinin Prensipleri" adlı eserine dayanır (Bacanlı, 2002).

1920'lü yıllara gelindiğinde, Thordike "mekanik" ve "soyut" zekâ tanımlarından farklı olarak "sosyal zekâ" kavramını belirlemiştir. Sosyal zekâ, başkalarını anlama yeteneği ve sosyal durumlarda uygun davranma yeteneği olarak tanımlanmıştır. Sosyal zekadan sonra, davranışsal zeka, empati gibi kavramlar ile ilgili çalışmalar sınırlı sayıda kalmıştır. Sosyal beceri ile ilgili çalışmalar özellikle 1970 'li yıllardan sonra önem kazanmıştır (Bacanlı, 2002).

2.4.2. Sosyal Beceri Ile İlgili Kavramlar

Sosyal beceri bir grup beceriden oluşmaktadır. Sosyal beceri kavramı tanımlamaları yapılırken, sosyal beceri ile ilişkilendirilebilecek ve aynı anlama kullanılan kavramlarda bulunmaktadır.

Sosyal kaygı, sosyal ilişkilerde yaşanması beklenen bir kaygı türü olarak tanımlanır. Sosyal kaygısı yüksek olan insanlar yaşadıkları andan ya da yaşanacak olan anlardan endişe duyarlar ve başkalarının düşüncelerinden çekindikleri için sosyal durumlardan kaçarlar (Öztürk, 1994).

Sosyal fobi ise sosyal kaygının ileri bir boyutudur. Sosyal fobi, kişinin toplum içerisinde başkalarıyla iletişim halindeyken, titremesi, kızarması ve yanlış birşey yapabileme korkusu taşıma olarak tanımlanır. Topluluk içersine giren kişi, sosyal fobisi yüzünden rahatsız olur. Sosyal ortamlardan kaçınma eğilimi gösterir. Başkaları tarafından yanlış anlaşılma ve kendisini küçük düşürecek şeyler yapma korkusu, kişinin çekingen davranmasına sebep olur. Sosyal kaygı ve sosyal fobi normal dışı durumlar ile sosyal beceri herkesin sahip olması gereken veya beklenen davranışlardır(Bacanlı, 2002).

2.4.3. Sosyal Yeterlilik

Bireyin sosyal ilişkilerini yönetebilmesi için gerekli olan becerilere sahip olması veya olmaması sosyal yeterlilik olarak tanımlanır. Bu aynı zamanda bireyin bir ölçüte göre değerlendirilmesi anlamına da gelmektedir. Rose ve Knosser'e göre, literatürde yer alan sosyal yeterlilik tanımlarından bazıları;

- Sosyal başarı,
- Farklı durumlarda amaçlanan sosyal amaçlara ulaşabilme
- Uygun yollar kullanarak olumlu sonuçlar elde edebilme,
- Bireyin karşılaştığı sorunlarla baş edebilme etkinliği,
- Başarılı sosyal işlevi yansıtan davranışlar,
- Kültürel olarak kabul gören davranışları sergileyebilme becerisi,
- Olumlu etkileşimi zaman içinde ve farklı durumlarda sürdürürken kişisel amaçları gerçekleştirme becerisi (Albayrak,1999).

Sosyal yeterlilik Gresham ve Reschly tarafından uyumsal davranış ve sosyal beceriler olarak iki ayrı bıyutta incelenmiştir. Uyumsal davranış, çocuklar ve gençlerin fiziksel gelişimi, dil gelişimi akademik yeterliliği ve bağımsız işlev becerileri olarak tanımlanmıştır. Sosyal beceriler ise üç başlık altında tanımlanmıştır. Kişiler arası davranışlar, kendiyle ve görevleriyle ilgili davranışlar şeklindedir. Gresham, sosyal yeterlilik kavramının parçası olduğu ve sosyal davranışların bir sonucu olarak ifade ettiği “akran kabülü” kavramını sosyal yeterliliğe eklemiştir (Avcıoğlu,2005).

Sosyal becerilerin gelişmesi aynı zamanda sosyal yeterlik olarak düşündüğümüz gelişmelerle iç içedir. Kendini ifade etme, kendine güven, arkadaşlarca kabul görme, aile fertleri ve diğer önemli bireylerce kabul görme, asosyal bağımsızlık, destekleyici sosyal çevre, olarak özetlenmektedir. Verilen tanımlara bakıldığında sosyal beceri, sosyal yeterliğin alt boyutlarından biri olarak ele alınmaktadır (Akkök,2003).

Sosyal yeterlilik tanım olarak sosyal beceriden ayrılmaya çalışılmış olsa da sağlıklı bir ayırımın yapılması güçtür. Sosyal yeterliliğin belirlenmesi, sosyal becerilerin de belirlenmesi anlamına gelmektedir. Sosyal yeterlilik kavramını, kişinin sosyal becerilerini değerlendirmesi ve değerlendirme sonucunda davranışlarını tutarlılığını sağlayan ve gelecek davranışları hakkında ipuçları veren bir kavram olarak ele almak yerinde görünmektedir.

2.4.4. Sosyal Beceri Yetersizliği

Toplumsal sorunların artması, toplumun hızlı değişimi, annenin çalışma hayatına atılması, özel eğitime muhtaç çocukların becerilerinin yetersiz kalması gibi sebeplerden dolayı sosyal beceri eğitiminin çocukluktan itibaren eğitim hayatında verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştı (Bacanlı, 2002).

Strain ve Odom' a göre sosyal beceri yetersizliği iki boyutta incelenebilir. Birincisi, bireylerin yeterince ve çeşitli sosyal becerilere sahip olmaması, ikincisi ise bireylerin yeterli sosyal becerilere sahip olmasına rağnem uygun ortamlar veya durumlarda kullanamaları şeklindedir. Birey uygun ortam bulamadığında becerilerden yoksun veya kazanamamış olduğu dşnlebilir (Avcıoğlu, 2005) .

Herbert'e göre çocuğun psikolojik ve sosyal gelişiminde sosyal becerilerin önemli bir yeri vardır. Sosyal becerileri yüksek olan çocuklar sosyal ilişkilerde daha başarıdırlar ve karşılaştıkları ptoblemleri ozmekte başarıdırlar. Sosyal becerilerden yoksun çocuklar daha az seçenekleri olduğu için problem ozmede yetersiz kalabilmektedir. Bundan dolayı uygun olmayan davranışları daha sık gösterme eğilimindedirler (Erdoğan; Bacanlı, 2003).

2.4.5. Sosyal Beceri Eğitimi

Sosyal beceri eğitimi çok önemlidir ve gereklidir. Çocuklar bu becerileri kendi başlarına kazanamadıkları için sosyal beceri eğitimine ihtiyaçları vardır. Sosyal becerileri kazanılması sosyal ilişkileri, okul başarısını ve uyum ile ilgili davranışları olumlu etkiler. Bu sebeple bu becerilerin kazanılması için anne, baba ve eğitimcilerin çaba sarfetmeleri gerektiği dşnlmektedir (Akkök, 2003).

Aberti ve Emmons' a göre araştırmalar kendini ifade edebilen bireyler hayatlarıyla ilgili hedefleri ulaşmada daha başarılı olan, kendilerini daha iyi ifade edebilen, daha etkin iletişim kurabilen, benlik saygıları artan, depresyonu yenebilmeyi başaran, endişe duygularını azaltabilen, başkalarından daha fazla saygı görmeyi başarabilen olabildiklerini söylemektedir (Alberti &Emmons, 2002).

öğrtemen veya arkadaş çevresi gibi dolaylı yollardan bilgi toplanmasına gerekmemektedir (Avcioğlu, 2005).

Gözlem: Çocuğun veya ergenin farklı ortam veya durumlarda, öğretmen, uzman, anne-baba gibi gözlem yapabilecek kişiler tarafından gözlemlenerek rapor edilmesi tekniğidir (Bacanlı, 2002).

Davranış Dereceleme Ölçeği: Belirli bir konuda bireyi çeşitli davranış özelliklerine göre gözlemleyen kişi tarafından doldurulan bir ölçek türüdür (Kepçecioğlu, 1999).

Sosyometri: Okul ortamında bireylerin grup içerisindeki etkileşim örüntülerini saptamak amacıyla kullanılan bir tekniktir (Avcioğlu, 2005).

2.5. Mobil Telefon

Teknoloji, gün geçtikçe insan yaşamının her alanında etkisini arttırmaya devam etmektedir. Teknolojinin haberleşme alanında da hızlı ilerleyişinin sürmesi, teknolojik yenilikleri diğer yaş gruplarına göre daha çok kullanan genç nüfusun günlük alışkanlıklarını da etkilemektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte günlük yaşamımızdaki iletişim araçlarında değişmekte ve bu durum insanların yaşam biçimlerini büyük oranda etkilemektedir. Mobilite kavramında bunlardan birisidir. Mobilite kavramı Bilgi ve İletişim Teknolojileri Terimleri Klavuzun'da "hareketlilik" olarak karşılık bulmaktadır. Mobilite (hareketlilik) ,kullanıcının bigile ulaşırken, kablo bağlantısına ihtiyaç duymadan, mekân sınırlaması olmadan iletişim kurabilme fırsatları verebilmektedir. Mobilite kavramının yaşamımızdaki önemi, mobil telefonların, taşınabilir bilgisayarların yaygınlaşmasının kanıtı olarak gösterilebilir (Kural, 2013).

Özaçılar (2009) çalışmasında günümüzde bilgisayar teknolojisini takip eden cep telefonu teknolojisi, iletişim teknolojileri içinde mobil iletişim biçimi olarak ortaya çıktığını belirtmektedir Mobil kavramı ise, Türk Bilişim Terimleri Karşılıklıklar Sözlüğünde; devingen, gezgin, gezer karşılık bulmaktadır. Mobil telefonların günümüzde yaygın bir şekilde

kullanılması ve iletişimin vazgeçilmez unsurlarından birisinin olmasının sebepleri arasında üç özellik öne çıkmaktadır. Birinci özellik olarak, mobil telefonların kullanıcılar tarafından kolay taşınabiliyor olması, kullanıcıyı mekânda sınırlılıkları ortadan kaldırıyor olması ve kullanıcının her an yanında taşıyor olmasıdır (Özaşçılar, 2009).

İkinci özellik olarak, mobil telefonların bireysel bir araç olarak kullanılabilirliği gösterilebilir. Mobil telefon kullanıcısının, telefonun fonksiyonel özelliklerini, ekran renklerini, zil sesi tonlarını, mesaj ayarlarını kendi ihtiyaçları ve zevkleri doğrultusunda ayarlayabilmesi bireysel bir araç olmasını sağlamaktadır.

Üçüncü özellik olarak, kullanıcıların her an her yerde mobil telefonlarını kullanabiliyor olmaları gösterilebilir(Özaşçılar, 2009).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte iletişim ve bilgi teknolojinin hızlı ilerleyişi devam etmekte ve mobil telefonlar, sosyal paylaşım siteleri ve internet toplumsal yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir.

Ülkemizde 2013 yılında yapılan cep telefonu sahiplilik oranı araştırmasına göre, Türkiye nüfusunun % 89,9 'u cep telefonu kullanmaktadır. Bu durum aynı zamanda ülke genelinde cep telefonu kullanımının yaygınlığının göstergesidir. Cep telefonu kullananların demografik özellikleri incelendiğinde, cep telefonu kullanımının özellikle genç nüfusta yaygın olduğu görülmüştür (Kural,2013).

Günümüzde mobil telefon kullanımı, günlük yaşamımızın gerekliliği haline gelmiştir. İlk çıktığı zamanlarda insanlar tarafından sadece telefon görüşmesi ve kısa mesaj gönderimi gibi fonksiyonları içeren mobil telefonlar günümüzde büyük bir değişim sürecine girmiştir. Mobil telefonun, başkalarını aramak, mesajlaşmak, oyun oynamak, internete bağlanmak, müzik dinlemek, istenilen zamanda aile veya arkadaşlara arayarak ulaşmak gibi fonksiyonel özelliklere sahip olması, insan yaşamında vazgeçilmezler arasına girmesini sağlamıştır. Özellikle gençler arasında kullanımı daha yaygın olan cep telefonları, bireyin

hem sosyal hem de duygusal gelişimi üzerinde etkili olmaya başlamıştır (Deniz, Çobanyıldız ve Yıldız, 2014).

2.5.1. Mobil Telefon Bağımlılığı

Teknolojinin gelişimi iletişim şekillerinide etkilemektedir. Yüzyüze iletişimin mümkün olmadığı, teknolojik iletişimin yaygın olduğu ve uzun süreli kullanımı, zamanla bağımlılığı dönüşebilmektedir (Dinç, 2010).

Mobil telefonun bağımlılık olup olmadığı konusunda ortak bir tanımlama henüz yapılmamıştır. Farmakologlarca mobil telefon bağımlılığı şimdilik kabul edilmemektedir. Mobil telefon bağımlılığı araştırmalarının internet bağımlılığı araştırmalarına dayandığı görülmektedir (Kring, Davison, Neale ve Johnson, 2007).

Mobil telefonu bağımlılık olarak tanımlayan farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Griffiths (2003) ' e göre bireyde heyecan uyandıracak her şey bağımlılık yaratabilir. Mobil telefon bağımlılığının olup olmadığı sorusuna bu açıdan bakıldığında, mobil telefon kullanıcılarına heyecan verdiği için bağımlılık yapmaktadır (Stein, Hollender & Cohen, 1994).

Başka mobil telefon bağımlılığını yaklaşımıcısı Hollender (1993) ' e göre, mobil telefon bağımlılığı obsessif-komplisif bozukluğu ile benzerlik göstermektedir. Obsessif-komplisif bozukluk endişe ve kaygı yaratan durumları ortadan kaldırmak için yapılan zorlayıcı davranış olarak tanımlanır. Bu yaklaşıma göre obsessif komplisif bozukluğunda yapılan davranış endişe yaratan durumu kaldırmak için yapılırken, mobil telefon bağımlılığı daha çok heyecan ve zevk için yapılmaktadır(Hollender, 1993).

Diğer bir yaklaşım Jacobs'un (1988) bağımlılık genel teorisidir. Jacobs'a göre düşük öz saygı, erken çocuklukta yaşanan olumsuz yaşantılar, yeterli olmayan uyarımlar, bireyde negatif duygular yaratmaktadır. Bu durum, bireyi biyolojik ve psikolojik ayakta tutan hemeostatik dengesinin de bozulmasına sebep olmaktadır. Bu sebepler bireyi negatif duygulardan kaçma eğilimine ve hemeostatik dengeyi sağlayacak bağımlılık yaratan davranışlara yöneltir (Jacobs, 1988).

Davranışçı öğrenme kuramı mobil telefon kullanımı bağımlılığını açıklayan başka bir yaklaşımdır. Davranışçı yaklaşım, birey bir davranış sonrası doyum elde ediyorsa yani davranış pekiştiriliyorsa davranış tekrar edilir. Davranış sonunda gerginlik veya sıkıntı oluyorsa, birey bu durumdan kurtulmaya ve davranışı tekrar etmemeye başlar. Mobil telefon bağımlılığına bu açıdan bakıldığında, mobil telefon kullanımı bireye kullanımları sonucu zevk vermektedir. Bireyi baskı ve kaygıdan kurtaran ve zevk veren mobil telefon kullanımı davranışın tekrar edilmesine, bağımlılığa neden olduğu düşünülmektedir (Şar, 2013).

2.5.2. Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığı ve Sosyal Beceri

Ergenlik dönemi insan gelişiminde bebeklikten sonraki en hızlı gelişim dönemidir. Bu dönemde ergenin bedensel, ruhsal ve zihinsel yönden hızlı gelişir. Bu hızlı gelişim kendisiyle birlikte çözümlenmesi gereken problemlerde bereberinde getirmektedir. Ergenlik döneminde olumlu ilişkiler kurabilme, ergenin sosyal gelişimi açısından önem taşımaktadır. Sosyal gelişimin yeterli olabilmesi ve eksik kalmaması için, ergenin başkalarıyla yeterli düzeyde iletişim ve etkileşimde bulunacağı, karşılıklı iletişimde kendini ifade edebileceği, güvende hissedebileceği, farklı iletişim becerileri geliştirebileceği ortamlarda bulunması önemlidir (Abalı,2004).

Ergenlik döneminden önceki dönemde, çocuklar büyüklere her yönüyle bağımlıdır. Ergenlik dönemiyle beraber, büyüklere duyulan ihtiyaç azalmaya başlar. Ergen iç dünyasını paylaşabileceği, dayanışma içinde olabileceği, aynı cinsten yakın arkadaşlar edinmeye başlar. Sosyal gelişimin en önemli amaçlarından biri olan toplumsal uyumda, ergenlikteki sağlıklı arkadaşlık ilişkileri ile sağlanmaya başlar. Arkadaşlarının kendileri hakkındaki düşünceleri önemserler ve akranlarının olumlu ve olumsuz davranışlarından çok etkilenirler. Ergenler, arkadaş gruplarını daha çok önemserler ve bu dönemde sosyal onay, gruba ait olma, bağlanma, kabul görme gibi gereksinimlerin önemi artar. Ergenlik dönemi aynı zamanda gençlerin kendilerini ispatlamaya çalıştıkları, kimlikleri aradıkları ben kimim? Sorusuna cevap aradıkları dönemdir. Arkadaşlık ilişkileri önem kazanması ailedeki iletişim şekillerinin de değişmesine sebep olur. Kimlik kazanma sürecinde genlerin yetiştikenden beklediği güveni alamaması huzursuzluğa ve iletişim kopukluğuna sebep olur. Bu sebeple anne

ve babaların ergenlik döneminde çocuklarından duygusal yönden desteklerini sürdürmeleri önem taşımaktadır (Geçtan 1999,Kulaksızoğlu, 2000).

Ergenlerin sosyal ve psikolojik gelişimi açısından sosyal becerilere sahip olması önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar sosyal becerilerden yoksun olan çocukların karşılaştıkları problemleri çözebilmekte, sosyal becerilere sahip olan çocuklardan sorun yaşadıkları ve çözümsüz kaldıkları için uyumsuz davranışlar gösterdiği belirtilmiştir. Sosyal becerilere sahip olan çocuklar problem çözerken daha fazla seçeneklere ve tekniklere sahip olduklarından sosyal ilişkilerde daha başarılıdırlar (Herbert, 1996).

Ergenlik dönemi gelişim görevlerinden sosyal ilişkileri düzenleyebilme ve karşı ve ya aynı cinsle yakın ilişki kurabilmeyi başarabilmektir. Günümüzde genç nesillerin akranlarıyla ve karşı cinsle yakın ilişkiler kurabilmesi teknolojik araçlar aracılığıyla sağlanmaya başlamıştır. Mobil telefon, internet kullanabilme imkânı veya arama fonksiyonu özelliğiyle hem gençlerin ihtiyaçlarına hitap etmekte hem de birbirleri ile daha kolay iletişim kurmalarına olanak sağlamaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte internet imkânı sağlayan mobil telefonları gençlerin sürekli iletişimde kalabilmelerini de sağlamaktadır. Ergenlik döneminde mobil telefon kullanımının artması beraberinde bir takım problemlerde getirmektedir. Mobil telefon kullanım yoğunluğu, ergenlerin yüzyüze iletişimin becerilerinin gelişimini ve sosyal gelişimi olumsuz yönde etkilemektedir. Ergenlerin sağlıklı sosyal gelişimleri için, akranlarıyla sosyal ortamlarda etkileşime ve iletişime geçmeleri önem taşımaktadır. Bireyin yüzyüze iletişim becerilerinin gelişimi diğer gelişim alanlarını da olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Genç nüfusun sosyal ilişkilerini daha çok sanal ortam olarak ifade edilen internette yürütmeleri, yüz-yüze iletişim becerilerini gelişmesini olumsuz yönde etkileyecektir. Cep telefonunun yoğun olarak kullanımı öğrencilerin akademik başarılarında olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple gençlerin cep telefonu ve internet ile geçirdikleri zaman ve kullanım amaçları önem taşımaktadır (Özcan ve Koçak,2003).

2.6. İlgili Yayın Ve Araştırmalar

Sosyal beceri konusunda yurtdışında çok sayıda araştırma yapılmıştır. Yapılan alışmalar arasında zrl bireylerin sosyal becerilerini belirleme ve geliştirme, sosyal becerileri geliştirmeye yönelik program geliştirme ve sosyal beceriyle ilgisi olabilecek birçok değişken ile sosyal becerinin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırmanın konusu olan sosyal becerilerin mobil telefon bağımlılığı ile ilişkisine dair araştırmaya ulaşılamamıştır.

Rigio, Coffaro ve Tucker (1989) ,sosyal beceri ve empati arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla 171 lise mezunuyla yaptıkları aişmada, kadınların duyuşsal empati düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna bulunmuştur.

Spirito, Hart, Overholver ve Halverson (1990), normal ergenler ile intihar girişiminde bulunan psikiyatrik tanı almış ergenlerin sosyal beceri yetersizlikleri açısından karşılaştırmasını yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda, diğer ergenler ile intihara eğilimli ergenler arasında sosyal beceri düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çalışmada ayrıca depresyon ve sosyal beceri ilişkisine de bakılmıştır. Sonuç olarak, ergenlerde depresyon ile sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Parish ve Parish (1991) , 356 gönüllü lise öğrencisiyle yaptıkları ‘‘ergenlerdeki sosyal beceri ve benlik kavramına etkisini araştırdıkları’’ adlı araştırmada, çocukluk döneminde ailedaki sosyal destek sistemlerinin, sosyal destek ve sosyal beceri ve benlik kavramı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Spence, Donovan ve Brechman-Toussaint (1999), yaptıkları ‘‘sosyal fobisi olan çocukların bilişsel özellikleri, sosyal becerileri ve sosyal sonuçları’’ adlı çalışmalarında, sosyal görevlerde, sosyal fobik çocukların sosyal fobik olmayan çocuklara göre daha düşük performans beklentilerinin olduğu ve negatif i konuşmalarının daha fazla olduğu sonucuna varmışlardır. Diğer bir sonuç ise, sosyal fobik çocukların, kendilerinin ve ebeveynlerinin değerlendirmelerinde atılganlık envanterlerinde ve doğrudan davranışsal gözlemlerinde sosyal beceri yetersizliği gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca sosyal fobik çocukların kendileri

ve diğ er kişiler tarafından yaş ıtlarına göre manidar şekilde sosyal fobisi olmayan yaş ıtlarıyla karşılaştırıldığında, sosyal beceri açısından düşük puanlar aldıkları görülmektedir.

Flem, Thygesen, Harald & Magnes(1998), davranışsal problemlerinin gelişimindeki risk faktörlerinin azaltılması amacıyla 6 yaşındaki 8 çoc uğa, sosyal beceri programı uygulamışlardır. Bu program sonucunda, sosyal beceri programının çocukların olumsuz sosyal davranışlarının azaltılmasında ve olumlu sosyal davranışlarının artırılmasında etkili olduğunu bulmuşlardır.

Anthony, Glanville, Naiman, Waanders ve Schaffer (2005) yaptıkları araştırmada, okul öncesi çocuklarının sosyal yeterlilikleri ile sınıf içindeki problemleri ile ebeveynin stresi, ebeveyn davranışları ile ilişkilerin araştırıldığı çalışmada, sınıf içi öğrenme ve sosyal yeterlik ile anne babanın stresi arasında güçlü ve doğrudan bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Veloz (2005), tarafından yapılan çalışmada, istismara uğrayan çocukların istismara uğramayan çocuklara göre, daha düşük işbirliği puanları gösterdiklerini, daha düşük kendini savunma puanları aldıklarını, sorumluluk puanlarının daha düşük çıktığını, kendini kontrol etme düzeylerinin daha düşük çıktığını ve problem davranışlarının daha yüksek çıktığını bulmuştur.

Rowley (2008), 2005 ile 2007 yılları arasında sosyal beceriler ile yapılan araştırmaları bir araya getirerek sonuçları rapor haline getirmiştir. Rapor sonucuna göre; çocukların okula başlamadan sosyal becerileri düzeylerinin belirlenmelidir. Gelecek planları ve çocukların sosyal beceri eğitimlerinin ana hatları çizilmelidir. Çocukların iletişim becerileri çocukların başarı düzeylerini önemli derecede etkilemektedir.

John Urry (2000), yaptığı çalışmada mobilitenin (hareketlilik) sadece bireylerin hareketliliği olmadığını, aynı zamanda görüntülerin, diğ er fikirlerin, teknolojilerin de çeşitli

alanlara taşınması olduğunu vurgulamıştır. “Cep Telefonu Sosyolojisi” başlıklı çalışmasında; 1990’lardaki ses ikonunun cep telefonu çağrı zil sesi olduğunu sonucuna varılmıştır. Cep telefonundan internete bağlanma amacıyla kullanılmasına geçilmesiyle birlikte, iş hayatında ve genç nüfusun boş zamanlarını değerlendirme aracı olduğu görülmüştür.

Yurt dışında yapılan çalışmalara göre Türkiye’de sosyal beceriyle ilgili yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Sosyal beceriler alanında Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında, sosyal beceri eğitimi programı geliştirmeye yönelik çalışmalar ve sosyal becerilerle okul uyumları, öz saygı, denetim odağı, gibi çeşitli değişkenlerin ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar görülmektedir. Özellikle mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasındaki ilişkiyle ilgili yapılmış çalışmalara ulaşamamıştır. Ergenlik çağında sosyal becerilerin değerlendirilmesi, sosyal beceri ve mobil telefon bağımlılığı ile sosyal becerinin hangi değişkenlerden etkilendiğiyle ilgili olarak da bu çalışmanın literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir.

Yüksel (1997), sosyal beceri eğitiminin, üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeyine etkisi adlı araştırmasında, sosyal beceri eğitim programına katılan üniversite öğrencilerinin genel olarak sosyal beceri düzeylerinin, sosyal beceri programına katılmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine göre daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Alpa- Bilbay (1999), arkadaşları arasında kabul düzeyi düşük olan çocukların akran ilişkilerini geliştirmek amacıyla bir sosyal beceri eğitimi programı geliştirmişlerdir. Sonuç olarak sosyal beceri eğitimi alan çocukların sosyal beceri eğitimi almamış gruplara kıyasla anlamlı derecede daha fazla sosyal beceri bilgisine sahip olduğu bulunmuştur.

Özlek (2003), tarafından yapılan çalışmada, lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini, problem çözme, utangaçlık, sınıf düzeyi ve algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenleri açısından incelemiştir. Sosyal beceri puanlarının en önemli yordayıcısı olarak problem çözme değişkenini bulunmuştur. Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri yükseldikçe problem çözme becerilerinin de yükseldiği görülmüştür. Ayrıca sosyal beceri puanları arttıkça utangaçlık düzeyleri düşmektedir sonucu bulunmuştur.

Kalkan ve Sardoğan'ın (2003) insan ilişkileri becerilerine dayalı bir eğitim programının grup üyelerinin sosyal beceri düzeylerine olan etkisi adlı çalışmalarının sonucunda; insan ilişkileri beceri eğitiminin grup üyelerinin sosyal beceri düzeylerini olumlu yönde etkilediği sonucunu bulmuşlardır. Ayrıca insan ilişkileri beceri eğitiminin, duyuşsal anlatıcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol ve sosyal anlatıcılık düzeyleri üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. Fakat insan ilişkileri beceri eğitimi, sosyal becerinin diğer alt boyutları olan, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol düzeyleri üzerinde etkili olmamıştır. Sonuç olarak, sosyal beceri düzeyi düşük bireylere gerekli psikolojik destek verilmelidir.

Yukay (2003) tarafından ilköğretim 3.sınıf öğrencilerine yönelik geliştirilen “sosyal beceri eğitimi programı” grup rehberliği yöntemiyle uygulandığında gruptaki bireylerin kişilerarası ilişkilerini, akademik becerilerini, öz denetim becerilerini, geliştirmekte; olumsuz sosyal davranışlarını, saldırgan-sinirli davranışlarını ve anti sosyal- agresif davranışlarını azaltmakta ve benlik algılarını yükselttiği sonucuna bulunmuştur.

Aysan ve Uzbaş (2004) ilköğretim kapsamına 180 kız, 185 erkek olmak üzere toplam 365 öğrenciden oluşan 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal beceri ve okul uyumları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yaptıkları araştırmanın sonucunda, öğrencilerin sosyal beceri ve okul uyumları ile depresyon puanları arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Çocukların sosyal beceri ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre anlamlı olarak farklılaştığı ve akademik başarıları ile anlamlı olarak ilişkili olduğu bulunmuştur.

Uzamaz ve Güçray'ın (2004), sosyal beceri eğitiminin ergenlerin kişilerarası ilişki düzeylerine etkisi adlı araştırmalarının sonucunda; genel olarak sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin kişilerarası ilişkiler düzeyinde olumlu etkiler sağladığı bulunmuştur.

Özcan ve Koçak (2003) “Cep Telefonu Kullanımı İhtiyaç ya da Statü Sembolü mü?” başlıklı çalışmada, cep telefonu kullanıcılarının ağırlıklı olarak 18–25 yaş grubundakiler (% 49,1) olduğu sonucuna varılmıştır.

Özaşçılar (2012) yaptığı araştırmada, cep telefonu kullanımının en yaygın biçiminin sosyalleşme ve güvenlik amaçlı olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin cep telefonlarını acil bir durumda ve tehlike anında yardım istemek ya da polise herhangi bir şüpheli durumu bildirmek amacıyla kullandıkları görülmektedir.

Ada ve Tatlı (2012), mobil iletişim sektöründe çalışanları kapsayan''mobil telefon kullanımını etkileyen faktörler üzerine bir araştırma'' başlıklı çalışmalarının sonucunda; örgütsel faktörlerin mobil iletişim sektörü çalışanlarının akıllı telefon kullanımını pozitif olarak etkilediği ve bireysel ve sosyal faktörlerin akıllı telefon kullanımını etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Şar (2013)''Ergenlerde yalnızlık ve mobil telefon bağımlılığı probleminin bazı değişkenlere göre incelenmesi ''başlıklı araştırmasında; ergenlerde mobil telefonun yaygın olarak kullanıldığı, kızların erkeklere göre daha az problemlili mobil telefon sorunu yaşadıkları, erkeklerin kızlara göre daha yoğun yalnızlık sorunu yaşadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca yalnızlık arttıkça problemlili telefon kullanımının da arttığı, ancak telefon kullanımı arttıkça yalnızlık duygusunun azaldığı görülmüştür. Kendini yalnız hisseden ergenlerin günlük daha fazla telefonla konuştukları ve problemlili mobil telefon bağımlılığı problemi yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Deniz, Yıldırım ve Çobanyıldız (2014) 239'u erkek, 261' kız toplam 500 öğrenciyle yaptığı '' ergenlerde problemlili mobil telefon kullanımı ile utangaçlık ve sosyal anksiyete ilişkisi '' başlıklı çalışmalarının sonucunda, utangaçlık düzeyinin ve sosyal paylaşım sitelerini kullanımın utangaçlıkla ilişkili olduğu ancak doğrudan sosyal kaygının problemlili telefon bağımlılığı ile ilişkili olmadığı saptanmıştır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3. Araştırma Modeli

Araştırma, ergenlerde algılanan mobil telefon bağımlılık ile sosyal beceri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını test etmek üzere hazırlanan ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır.

İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır. İlişkisel tarama modellerinde, değişkenler arasındaki ilişkiler; korelasyon türü ve karşılaştırma türü olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Korelasyon türü ilişkisel tarama, değişkenlerin birlikte değişip değişmediğini, birlikte değişim söz konusu ise bunun nasıl olduğunu saptamaya çalışır. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde ise, en az iki değişken bulunur ve bunlardan birine (bağımsız değişkene) göre gruplar oluşturularak, öteki değişkene (bağımlı değişkene) göre aralarında bir değişme olup olmadığı incelenir (Karsar, 1999).

Ergenlerin mobil telefon bağımlılığı ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada, ergenlerin mobil telefon bağımlılığı düzeyleriyle sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiler korelasyon türü tarama modelinde incelenirken, “cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf, günlük cep telefonu kullanım süreleri, kaç yıldır cep telefonu sahibi oldukları ” değişkenlerine göre mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı da karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli çerçevesinde incelenmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki liseler oluştururken örnekleme ise bu okullardan tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 2 resmi devlet okulu (Eyüp ilçesi İMKB Meslek ve Teknik Anadolu Meslek Lisesi ve Beyoğlu ilçesi Dilnihat Özyeğin Anadolu Lisesi) ve bu okulun 9. Sınıf, 10. sınıf, 11. sınıf ve 12. sınıf)öğrencilerinden oluşan 315 öğrenciden oluşmaktadır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, bireylerin bazı kişisel özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ,sosyal beceri düzeylerini tespit etmek amacıyla da “Kendini Tanımlama Envanteri ” ve “Problemlili Cep Telefonu Kullanımı Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireyler hakkında bazı genel bilgileri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından, “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu’nda ergenlerin mobil telefon bağımlılığı düzeyine ve sosyal beceri üzerinde etkisi olabileceği düşünülen bazı süreksiz değişkenlere yer verilmiştir. Bu değişkenler ergenlerin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri sınıf, günlük cep telefonu kullanım süreleri, kaç yıldır cep telefonu sahibi olduklarıdır.

3.4. Sosyal Beceri Ölçeği

Sosyal Beceri Ölçeği’nin Türkçe’ye uyarlanma, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları 1998 yılında Galip YÜKSEL tarafından gerçekleştirilmiştir. Sosyal Beceri Envanteri (Social Skills Inventory -SSI), sosyal yeterlilik ya da sosyal beceri olarak adlandırılan temel sosyal iletişim beceri boyutlarını ölçmek için geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Sosyal beceri ölçeği 90 maddeden ve alt ölçekten oluşan bir ölçme aracıdır. Her alt ölçek 15 maddeden oluşan likert tipi bir ölçme aracıdır. Her madde için beşli likert cevaplama anahtarı hazır-

lanmıştır. Anahtarda endüşük puan 1 en yüksek puan 5 ‘dir. Envanterde bazı maddelerin puanları tersine çevrilerek hesaplanır. En düşük 90, en yüksek 450 puan alınabilir. Alt ölçeklerden ise en az 15, en çok 75 alınabilir (Yüksel, 1999).

3.5. Problemlı Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği

‘‘Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeđi ‘‘ Ali Haydar Őar ve Abdullah IŐIK-LAR tarafından 2012 yılında Türkçe’ye uyarlanmıŐtır. İeriğin özđün formunun iç güvenilirlik hesaplanmasında Cronbach’s Alpha 0.93 olarak hesaplanmıŐtır. Çıkan sonuçlar, ölçeğin oldukça yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu, iç tutarlılık ačíısından sečeneklerin homojen olduğu ve problemlı telefon kullanımı yapısıyla oldukça iliŐkili olduğunu ortaya koymaktadır (Őar; IŐıklar, 2012).

Geçerlik çalıŐmalarında, problemlı telefon kullanımı ölçeği geçerliği ve güvenilirliği yüksek olan başka bir mobil telefon bağımlılığı ölçeği ile birlikte kullanılmıştır. Yapılan iki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı $r=0.34$, $P<0.001$ olarak hesaplanmıŐtır. Bu katsayı iki ölçek arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca ölçeğin tek boyutlu olduğu ve 27 maddeden oluşan bu yapısı toplam varyansın %74, 45’ini açıklamıştır (Şar; IŞıklar, 2012).

3.6. Verileri Çözümü

Araştırmada kullanılan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 17 yardımıyla çözümlenmiŐtir. İstatistiksel çözümlemelere geçilmeden önce Problemlı Mobil Telefonu Kullanımı Ölçeği (PMTKÖ) puanlarına ilişkin güvenilirlik çalışması yapılmış ve PMTKÖ için Cronbach alfa 0,94 değerini bulunmuştur. Sosyal Beceri Envanteri’ nin güvenilirliği Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ve testin tekrarı yöntemleriyle; geçerliği ise benzer ölçekler ve kapsam geçerliği yolu ile bulunmuştur. Elde edilen bulgular, geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilereğini göstermektedir. Bu neticelerden sonra veriler güvenilir kabul edilmiŐ ve çözümlemelere geçilmiŐtir.

Araştırmada öncelikle Lise öğrencilerine ilişkin demografik özelliklerin dağılımını gösteren frekans tablosuna yer verilmiştir. Problemlı Mobil Telefonu Kullanımı Ölçeği ve Sosyal beceri envanterine alt boyutlarından elde edilen puanlara ilişkin aritmetik ortalama,

standart sapma ve alt-üst değerleri gibi tanımlayıcı istatistikler saptanmıştır. Ölçekler arasında ilişkiyi göstermek için pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

Çözümlemelerde iki değişken karşılaştırmasında veri testi normal dağıldığı için parametrik testlerden Bağımsız t testi, ikiden fazla değişken olduğu karşılaştırmalarda parametrik testlerden ANOVA testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $\alpha=0.05$ olarak seçilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulguların sunumunda öncelikle, “kişisel bilgi formu”ndan elde edilen bilgiler doğrultusunda, örneklem grubunun genel yapısını ve özelliklerini tanımak amacıyla frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Yapılan istatistiksel çözümlenmeler sonucu saptanan diğer bulgular, araştırmanın amaçları ve bu amaçların sunulduğu sırası da dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

4. Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Bireyi tanıma amacıyla hazırlanmış Kişisel Bilgi Formundan elde edilen verilere göre, çalışma grubunu oluşturan ergenlerin “cinsiyet, sınıf, mobil telefona sahip olma süreleri, mobil telefon kullanım süreleri değişkenlerine göre dağılımları, tablolar halinde verilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyeti

Tablo 1 : Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet Değişkeni		n	%
	Kadın	157	52
	Erkek	142	47
	Toplam	299	100

Tabloda görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan ergenlerin 157’si (%52,0) kadın; 142’si (%47,0) erkek olmak üzere toplam 299 öğrenciden oluşmaktadır.

4.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf

Tablo 2: Sınıf Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Sınıf Değişkeni		n	%
	9.Sınıf	116	38
	10.Sınıf	25	8
	11.Sınıf	54	18
	12.Sınıf	104	34
	Toplam	299	100

Tabloda görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 116'sı (%38) 9.sınıf; 25'i (%8) 10.sınıf; 54'ü (%18) 11.sınıf ve 104 'ü (%34)12. sınıf olmak üzere toplam 299 öğrenciden oluşmaktadır.

4.1.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mobil Telefona Sahip Olma Süreleri

Tablo 3 : Mobil Telefona Sahip Olma Süresi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Mobil Telefona Sahip Olma Süresi Değişkeni		n	%
	1-3 yıl	99	33
	3-5 yıl	79	26
	5 ve daha fazla	121	40
	Total	299	100

Tabloda araştırmaya katılan lise öğrencilerinin mobil telefona sahip olma sürelerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımını göstermektedir. Buna göre araştırmada yer alan lise öğrencilerin %40 'ı gibi büyük bir çoğunluğu 5 ve daha fazla yıldır mobil telefona sahip olduğunu belirtmiştir. 1-3 yıl arası mobil telefona sahip olanların oranı %33 ve 3-5 yıl arası mobil telefona sahip olanların oranı %26 olarak tespit edilmiştir.

4.1.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mobil Telefon Kullanma Süreleri

Tablo 4 : Mobil Telefon Kullanım Süresi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Mobil Telefon Kullanım Süresi Değişkeni		n	%
	1-3 saat	138	46
	3-5 saat	63	21
	5 ve daha fazla saat	98	32
	Total	299	100

Tabloda araştırmaya katılan lise öğrencilerinin günlük mobil telefon kullanım sürelerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları göstermektedir. Buna göre araştırmada yer alan lise öğrencilerin %46'sı gibi büyük bir çoğunluğu 1-3 saat mobil telefon kullandığını belirtmiştir. 5 ve daha fazla saat kullananların oranı %32 ve 3-5 saat mobil telefon kullananların oranı %21 olarak tespit edilmiştir.

4.2. Araştırmanın Problemine Ait Bulgular

4.2.1. Mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri düzeyi arasında ilişki var mıdır?

Tablo 5 : Mobil Telefon Bağımlılığı ve Sosyal Beceri Arasındaki İlişki ve Sonuçları

Pearson Korelasyon		SBE	PMTKÖ
Sosyal Beceri Ölçeği	r	1	,298**
	p		,000
Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği	r	,298**	1
	p	,000	

**Korelasyon anlamlılığı 0,01

Tabloda Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Sosyal Beceri Ölçeği alt boyutları arasında ki ilişkiler incelenmiştir. Değişkenlerin dağılımı incelendiğinde normale uyduğu görülmüş bu yüzden korelasyon analizinde Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Buna göre mobil telefon bağımlılığı ölçeği ve sosyal beceri ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$). Aralarındaki ilişki pozitif yönlü ve zayıftır.

- Dinç (2010) yüzyüze iletişimin mümkün olmadığı, teknolojik iletişimin yaygın olduğu ve mobil telefonun uzun süreli kullanımının zamanla teknolojik bağımlılığa dönüştüğünü ifade etmektedir. Herbert (1996) ise ergenliği bireyin kendisini ifade edebilmesi, duygu, düşünce ve isteklerini başkalarına iletebilmesi açısından önemli bir dönem olarak görmektedir. Ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal ve psikolojik gelişimi açısından sosyal becerilere sahip olmasının önem taşıdığını belirtmektedir.
- Bireyin sosyal beceriler edinmesi ve sosyalleşebilmesi için yüzyüze iletişime ihtiyacı vardır. Araştırmanın sonucu da mobil telefonunun uzun süreli kullanımının bireyin sosyal becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.

4.3. Araştırmanın Sürekli Değişkenlerine Ait Bulgular

4.3.1. Mobil telefon bağımlılığı cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 6 : Mobil Telefon Bağımlılığının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					T	sd	p
Mobil Telefon	Kadın	157	65,23	22,99	1,063	297	,288
	Erkek	142	62,43	22,43			

Tabloda görüldüğü üzere, Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği puanları aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, kadın öğrencilerin aritmetik ortala-

maları (\bar{x} :65, 23) ile erkek öğrencilerin aritmetik ortalamaları (\bar{x} :62,43) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = 1,063$; $p > .05$). Kadın ve erkek öğrencilerin mobil telefon kullanımı davranışları arasında fark bulunmamıştır.

- Şar (2013) yaptığı çalışmada ergenlerin cinsiyete göre mobil telefon kullanımının farklılaştığı, erkeklerin kızlara göre daha fazla problemlili mobil telefon sorunu yaşadıkları sonucuna varmıştır.
- Araştırma sonucunda cinsiyetler arası fark oluşmamasının sebebi olarak ergenlerin sosyal çevre olanaklarına eşit mesafede olmaları ve teknolojiyi yalnızca takip etmeleri gösterilebilir.

4.3.2. Sosyal beceri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 7 : Sosyal Becerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					T	sd	p
Sosyal Beceri	Kadın	157	265,65	42,71	1,617	297	,107
	Erkek	142	62,43	50,12			

Tabloda görüldüğü üzere, Sosyal Beceri Ölçeği puanları aritmetik ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, kadın öğrencilerin aritmetik ortalamaları (\bar{x} :265,65) ile erkek öğrencilerin aritmetik ortalamaları (\bar{x} :62,43) arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = 1,617$; $p > .05$). Kadın ve erkek öğrencilerin sosyal becerileri arasında fark bulunmamıştır.

- Akkuş (2005) yapılan çalışmalarda kız öğrencilerin sosyal becerilerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

- Araştırma sonucunda cinsiyetler arası farklılığın görülmemesi, araştırmaya katılan öğrencilerin içinde buldukları sosyal çevre olanaklarından eşit olarak yararlanabilme imkanlarına sahip olmaları gösterilebilir.

4.3.3. Mobil telefon bağımlılığı sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 8 : Mobil Telefon Bağımlılığının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , \bar{x} ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Sınıf	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd		F	p
Mobil Telefon	9	116	63,06	26,24	G.Arası	2521,71	3		1,637	,181
	10	25	73,52	19,03	G. İçi	151473,66	295			
	11	54	63,01	18,63	Toplam	153995,37	298			
	12	104	62,99	20,93						
	Toplam	299	63,90							

Tabloda görüldüğü üzere, Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda sınıf gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F = 1,637$; $p > .05$). 9. Sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 63, 06 ; 10.sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 73,52 ;11.sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise: 63,01 ; 12.sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise: 62,99 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre sınıf düzeyine göre mobil telefon kullanımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

4.3.4. Sosyal beceri sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 9 : Sosyal Becerinin Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , \bar{x} ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Sınıf	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd		F	p
Sosyal Beceri	9	116	260,68	46,38	G.Arası	10468,46	3		1,624	,184
	10	25	273,6	19,03	G. İçi	634039,97	295			
	11	54	251,35	18,63	Toplam	644508,44	298			
	12	104	264,85	20,93						
	Toplam	299	261,53							

Tabloda görüldüğü üzere, Sosyal Beceri Ölçeği aritmetik ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda sınıf gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F = 1,624$; $p > .05$). 9. Sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 260,68, 10.sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 273,60, 11.sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise: 251,35, 12.sınıf grubuna ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise:264,85 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre sınıf düzeyine göre sosyal beceri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

- Erdoğan (2003), yaptığı çalışmada, 12 ile 14 yaş gruplarının olumsuz sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Olumsuz sosyal davranış puanı en yüksek 12 yaşta, en düşük de 14 yaşta bulunmuştur.
- Bu araştırmada, öğrencilerin sınıf değişkeni ile sosyal becerileri ve mobil telefon kullanımı arasında farklılık bulunmaması, 9–10-11 ve 12. sınıf öğrencilerinin arasında yaş farkının az olması, ergenlik döneminde olmaları ve ergenlikten dolayı aynı dönemde olmalarından dolayı benzer yaşantıları yaşayabileceklerinin düşünülmesiyle açıklanabilir.

4.3.5. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefona sahip olma süresine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 10 : Mobil Telefon Bağımlılığının Mobil Telefona Sahip Olma Süresine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, \bar{x} ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları						
Puan	Süre	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd		F	p
Mobil Telefon	1-3 yıl	99	58,47	20,35	G.Arası	5737,73	2		5,728	,004
	3-5 yıl	79	63,35	23,75	G. İçi	148257,63	296			
	5 ve üzeri	121	68,71	23,03	Toplam	153995,37	298			
	Toplam	299	63,90	22,73						

Tabloda görüldüğü üzere, Mobil Telefon Ölçeğinin aritmetik ortalamalarının mobil telefona sahip olma süreleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; mobil telefona sahip olma süreleri aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F = 5,728$; $p < 05$). 1-3 yıl süreyle mobil telefona sahip olan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) 252,31, 3-5 yıl süreyle mobil telefona sahip olan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 63,35, 5 ve üzeri yıl süreyle mobil telefona sahip olan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise: 68,71, bulunmuştur. Bu sonuçlara göre yapılan Tukey's HSD testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

4.3.6. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefona sahip olma süresine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 11 : Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey's HSD Testi Sonuçları

	Mobil telefona sahip olma süresi	Ortalamalar farkı	p
1 – 3 yıl	3- 5 yıl	-4,87968	,384
	5 yıl ve üzeri	-10,23600*	,002
3- 5 yıl	1 – 3 yıl	4,87968	,384
	5 yıl ve üzeri	-5,35631	,310
5 yıl ve üzeri	1 – 3 yıl	10,23600*	,002
	3- 5 yıl	5,35631	,310

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin mobil telefon bağımlılığı ölçeği ile mobil telefona sahip olma sürelerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmış ve bu farklılığı ortaya koymak için istatistiksel testler ANOVA testi kullanılmış olup anlamlı sonuç göstermesi durumunda gruplar arasındaki farklılık Tukey's HSD testi ile test edilmiştir. Buna göre mobil telefon bağımlılığının toplam puan ortalaması öğrencilerin mobil telefona sahip olma sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. ($p < 0,05$). Mobil telefon bağımlılığı için tukey testi sonuçları incelendiğinde 1-3 yıl ile 5 ve üzeri yıl olmak üzere yalnızca bu iki yıl arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. 5 ve üzeri yıl mobil telefona sahip olma mobil telefon bağımlılığı puan ortalaması 1-3 yıl mobil telefona sahip olma yılına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Toplam için tukey sonuçları incelendiğinde 5 ve üzeri yıl mobil telefona sahip olma ile 1-3 yıl mobil telefona sahip olma yıllarının puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır ve yine 5 ve üzeri yıl mobil telefona sahip puan ortalaması diğer mobil telefona sahip olma yıllarına göre daha yüksektir.

- Karaaslan ve Budak (2012), yaptıkları çalışmalarda mobil telefon üreticilerinin en önemli hedef kitlelerinin gençler olduğunu belirtmişlerdir.
- Arslan ve Ünal (2013) yaptıkları araştırmada, eğitim fakültesi öğrencilerinin % 99,9'unun cep telefonu sahibi olduğu, telefonu birinci öncelik olarak iletişim aracı

amaçlı kullandıkları, ikinci öncelik olarak %100 oyun amaçlı kullandıkları ve bunun dışında %51,3 'ünün internet kullandığı saptanmıştır .

- Ergenlerin içinde buldukları dönem ve genel gelişimsel özellikleri ve göz önünde bulundurulduğunda, mobil telefon kullanımına daha fazla zaman ayırdıkları ve bundan dolayı sorun yaşadıkları sonucu ortaya çıkarılabilir.

4.3.7. Sosyal beceri düzeyleri Mobil telefona sahip olma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 12 : Sosyal Beceri Düzeylerinin Mobil Telefona Sahip Olma Sürelerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, \bar{x} ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Süre	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd		F	P
Sosyal Beceri	1-3 yıl	99	252,31	46,54	G.Arası	5737,739	2		3,143	,045
	3-5 yıl	79	263,58	54,62	G. İçi	148257,63	296			
	5 ve üzeri	121	267,73	39,37	Toplam	153995,37	298			
	Toplam	299	261,53	46,50						

Tabloda görüldüğü üzere, Mobil Telefon Ölçeğinin aritmetik ortalamalarının mobil telefona sahip olma süreleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mobil telefona sahip olma süreleri aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($F = 3,143; p < 05$). 1-3 yıl süreyle mobil telefona sahip olan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) 252, 3131, 3-5 yıl süreyle mobil telefona sahip olan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 63, 3544, 5 ve üzeri yıl süreyle mobil telefona sahip olan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise: 687107, bulunmuştur. Bu sonuçlara göre yapılan Tukey's HSD testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

4.3.8. Sosyal beceri düzeyleri Mobil telefona sahip olma sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 13 : Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey's HSD Testi Sonuçları

	Mobil telefona sahip olma süresi	Ortalamalar farkı	p
1 – 3 yıl	3- 5 yıl	-11,26915	,378
	5 yıl ve üzeri	-15,42241*	,028
3- 5 yıl	1 – 3 yıl	11,26915	,378
	5 yıl ve üzeri	-4,15326	,915
5 yıl ve üzeri	1 – 3 yıl	15,42241*	,028
	3- 5 yıl	4,15326	,915

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tabloda görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği ile mobil telefona sahip olma sürelerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmış ve bu farklılığı ortaya koymak için istatistiksel testler ANOVA testi kullanılmış olup anlamlı sonuç göstermesi durumunda gruplar arasındaki farklılık Tukey testi ile test edilmiştir. Buna göre sosyal beceri ölçeği toplam puan ortalaması öğrencilerin mobil telefona sahip olma sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Sosyal beceri ölçeği için tukey testi sonuçları incelendiğinde; 1-3 yıl ile 5 ve üzeri yıl olmak üzere yalnızca bu iki yıl arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. 5 ve üzeri yıl mobil telefona sahip olma puanı ile sosyal beceri ölçeği puan ortalamasının 1-3 yıl mobil telefona sahip olma yılına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Toplam için tukey sonuçları incelendiğinde 5 ve üzeri yıl mobil telefona sahip olma ile 1-3 yıl mobil telefona sahip olma yıllarının puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır ve yine 5 ve üzeri yıl mobil telefona sahip puan ortalaması diğer mobil telefona sahip olma yıllarına göre daha yüksektir.

4.3.9. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 14 : Mobil telefon Bağımlılığının Mobil Telefon Kullanım Sürelerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , \bar{x} ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Süre	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd		F	P
Mobil Telefon	1-3 saat	138	54,37	18,78	G.Arası	28047,079	3		21,898	,000
	3-5 saat	63	64,31	20,42	G. İçi	125948,29	296	5		
	5 ve üzeri	98	76,35	22,54	Toplam	153995,37	298			
	Toplam	299	63,90							

Tabloda görüldüğü üzere, Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği aritmetik ortalamalarının mobil telefon kullanım süreleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mobil telefon kullanım sürelerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($F = 21,898$; $p < 05$). 1-3 saat süreyle mobil telefon kullanan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) 54,37, 3-5 saat süreyle mobil telefon kullanan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 64,31, 5 ve üzeri saat süreyle mobil telefon kullanan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise: 76,35 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

4.3.10. Mobil telefon bağımlılığı mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 15 : Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey's HSD Testi Sonuçları

	Mobil telefon kullanım süresi	Ortalamalar farkı	p
1 – 3 saat	3- 5 saat	-10,30182	,085
	5 saat ve üzeri	-24,42000*	,000
3- 5 saat	1 – 3 saat	10,30182	,085
	5 saat ve üzeri	-14,11818*	,011
5 saat ve üzeri	1 – 3 saat	24,42000*	,000
	3- 5 saat	14,11818*	,011

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği ile mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmış ve bu farklılığı ortaya koymak için istatistiksel testler ANOVA testi kullanılmış olup anlamlı sonuç göstermesi durumunda gruplar arasındaki farklılık Tukey testi ile test edilmiştir. Buna göre Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalaması öğrencilerin mobil telefon kullanım sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Tukey testine bakıldığında tüm gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Günlük telefon kullanma süresi arttıkça mobil telefon bağımlılığı puan ortalamasının arttığı görülmektedir.

- Shamar ve Mvula (2011) araştırmalarında gençlerin ve öğrencilerin her gün günde en az 3 saatlerini Facebook hesaplarında harcadıklarını ortaya koymuştur.
- Butt ve Philips (2008) yaptıkları araştırmada ergenlerin cep telefonlarının müzikleri, duvar kâğıdını değiştirmeye ve cep telefonunu bir uyarıcı gibi gördüklerinden dolayı cep telefonu kullanımına daha çok zaman ayırdıkları ortaya konmuştur.

Sosyal beceri mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 16 : Sosyal Becerinin Mobil Telefon Kullanım Sürelerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , \bar{x} ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları						
	Süre	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd		F	p
Sosyal Beceri	1-3 saat	138	251,55	46,18	G.Arası	32486,59	3		5,220	,002
	3-5 saat	63	265,25	51,96	G. İçi	612021,85	296	5		
	5 ve üzeri	98	271,20	39,635	Toplam	644508,44	298			
	Toplam	299	261,53							

Tabloda görüldüğü üzere, Sosyal Beceri Ölçeği aritmetik ortalamalarının mobil telefon kullanım süreleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda mobil telefon kullanma sürelerinin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($F = 5,220$; $p < 05$). 1-3 saat mobil telefon kullanan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) 251, 55, 3-5 saat mobil telefon kullanan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri: 265,25 25, 5 ve üzeri saat süreyle mobil telefon kullanan gruba ait aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ise: 271, 20 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

4.3.11. Sosyal beceri mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 17 : Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Üzere Yapılan Tukey’s HSD Testi Sonuçları

	Mobil telefon kullanım süresi	Ortalamalar farkı	p
1 – 3 saat	3- 5 saat	-19,99733	,105
	5 saat ve üzeri	-26,00824*	,002
3- 5 saat	1 – 3 saat	19,99733	,105
	5 saat ve üzeri	-6,01091	,813
5 saat ve üzeri	1 – 3 saat	26,00824*	,002
	3- 5 saat	6,01091	,813

* The mean difference is significant at the 0.05 level.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği ile mobil telefon kullanım sürelerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmış ve bu farklılığı ortaya koymak için istatistiksel testler ANOVA testi kullanılmış olup anlamlı sonuç göstermesi durumunda gruplar arasındaki farklılık Tukey testi ile test edilmiştir. Buna göre sosyal beceri ölçeği toplam puan ortalaması öğrencilerin mobil telefon kullanım sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. ($p < 0,05$). Sosyal beceri ölçeği için tukey testi sonuçları incelendiğinde; 1-3 saat ile 5 ve üzeri saat olmak üzere yalnızca bu iki yıl arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Toplam için tukey sonuçları incelendiğinde 5 ve üzeri saat mobil telefon kullanım süresi ile 1-3 saat mobil telefon kullanım süresi puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır.

- Özaşçılar (2012) yaptığı çalışmada, cep telefonu kullanımının en yaygın biçiminin sosyalleşme ve güvenlik amaçlı olduğu görülmüştür.
- Özcan ve Koçak (2003) “Cep Telefonu Kullanımı İhtiyaç ya da Statü Sembolü mü?” başlıklı çalışmada, cep telefonu kullanıcılarının ağırlıklı olarak 18–25 yaş grubundakiler (% 49,1) olduğu sonucuna varılmıştır.

- Sosyalleşmenin ve akran ilişkisinin öneminin arttığı ergenlik döneminde, günlük telefon kullanımının süresinin artması, bireylerin ikili ilişkilerden uzaklaşarak sosyal beceriler edinebilmesini olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

V. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

- Araştırmaya katılım gösterenlerin %52'si kadın iken %47'si erkek lise öğrencilerinden oluşmaktadır.
- Öğrencilerin %166 'sı 9. Sınıf, 25 'i 10. Sınıf, %54 'ü 11. Sınıf ve %34 'ü 12. Sınıf öğrencileridir.
- Öğrencilerin %40 'ı gibi büyük bir çoğunluğu 5 yıl ve daha fazla yıldır mobil telefon kullandığını belirtirken, 1-3 yıl kullananların oranı %33 ve 3-5 arası mobil telefon kullananların oranı %26 olarak tespit edildi.
- Öğrencilerinin %45'i günlük 1-3 saat arası, %22'si günlük 3-5 saat arası ve %32 'si günlük 5 ve daha fazla saat süre mobil telefon kullandığı saptandı.

Yapılan Analiz Sonuçları:

- Mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı.
- Mobil telefon bağımlılığı ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı.
- Sosyal beceri ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı.
- Mobil telefon bağımlılığı ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı.
- Sosyal beceri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı.
- Mobil telefon bağımlılığı ile öğrencilerin mobil telefona sahip olma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi.
- Sosyal beceri ile öğrencilerin mobil telefona sahip olma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi.

- Mobil telefon bağımlılığı ile öğrencilerin günlük telefon kullanma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi.
- Sosyal beceri ile öğrencilerin günlük telefon kullanma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi.

Araştırma Sonucunda Elde Edilen Bulguların Yorumu:

- Mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,05$). Aralarındaki ilişkinin pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Şar (2013) yılında yapmış olduğu araştırma bulgularında öğrencilerin mobil telefon kullanım oranlarının yüksek olduğu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin mobil telefon kullanım oranlarının yüksek olması öğrencilerin yaygın olarak mobil telefonu kullandığını göstermektedir.

Ergenlerin içinde buldukları dönem ve genel gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, mobil telefon kullanımına daha fazla zaman ayırdıkları ve bundan dolayı sorun yaşadıkları sonucu ortaya çıkabilir.

- Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre mobil telefon bağımlılığı ölçeği puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptandı ($p > 0,05$).

Yurt içinde yapılan çalışmalarda, Şar (2013), ergenlerin cinsiyete göre problemlili mobil telefon kullanmanın farklılaştığı, erkeklerin kızlara göre daha fazla problemlili mobil telefon sorunu yaşadıkları sonucuna varmıştır.

- Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sosyal beceri ölçeği puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptandı ($p > 0,05$).

Yurt içinde yapılan çalışmalarda, Akkuş(2005), Aysan ve Uzbaş (2004), Erdoğan (2003) ve Alpa-Bilbay (1999), kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla olumlu sosyal davranış gösterdiği ve erkeklerin daha fazla olumsuz sosyal davranış gösterdiği bulunmuştur.

Yurt dışında yapılan çalışmalarda, kız ve erkek öğrencilerin genel sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Kızların sosyal becerilerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Akkuş,2005).

Erdoğan (2003), yaptığı çalışmada, 12 ile 14 yaş gruplarının olumsuz sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Olumsuz sosyal davranış puanı en yüksek 12 yaşta, en düşük de 14 yaşta bulunmuştur.

Cinsiyete uygun olarak değerlendirilen kalıp yargılara bakıldığında, kadınsı kutup, sevecen, saldırgan olmayan, duygularını kolaylıkla yansıtabilen vb. özelliklerle tanımlanırken, erkeksi kutup saldırgan, bağımsız, duygusal olmayan, sevecen ve duygularını hiç yansıtamayan vb. özelliklerle tanımlanmıştır (Stein vd 1994).

- Lise öğrencilerinin mobil telefon bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p>0,05$).
- Lise öğrencilerinin sosyal beceri ölçeği toplam puan ortalaması öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edildi ($p>0,05$).

Bu araştırmada, öğrencilerin sınıf değişkeni ile sosyal becerileri ve problemleri mobil telefon kullanımı arasında farklılık bulunmaması, 9-10-11 ve 12. sınıf öğrencilerinin yaş düzeyleri arasında yaş farkının az olması, ergenlik döneminde olmaları ve ergenlerin aynı dönemde olmalarından dolayı benzer yaşantıları yaşayabileceklerinin düşünülmesiyle açıklanabilir.

- Mobil telefon bağımlılığı ölçeği toplam puan ile öğrencilerin mobil telefona sahip olma sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$).

Arslan ve Ünal (2013) yaptıkları araştırmada, eğitim fakültesi öğrencilerinin % 99,9 'unun cep telefonu sahibi olduğu, telefonu birinci öncelik olarak iletişim aracı amaçlı kullandıkları, ikinci öncelik olarak %100 oyun amaçlı kullandıkları ve bunun dışında %51,3 'ünün internet kullandığı saptanmıştır.

- Sosyal beceri ölçeği toplam puan ile öğrencilerin mobil telefona sahip olma sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$).

Budak ve Karaaslan (2012), yaptıkları çalışmalarda mobil telefon üreticilerinin en önemli hedef kitlelerinin gençler olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bu araştırma çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

- Mobil telefon bağımlılığı ölçeği puan ortalaması öğrencilerin günlük telefon kullanma sürelerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$).

Butt ve Philips (2008) yaptıkları araştırmada ergenlerin cep telefonlarının müzikleri, duvar kâğıdını değiştirmeye ve cep telefonunu bir uyarıcı gibi gördüklerinden dolayı cep telefonu kullanımına daha çok zaman ayırdıkları ortaya konmuştur.

- Sosyal beceri ölçeği puan ortalaması öğrencilerin günlük telefon kullanma sürelerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,05$).

Özaşçılar (2012) yaptığı araştırmada, cep telefonu kullanımının en yaygın biçiminin sosyalleşme ve güvenlik amaçlı olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin cep telefonlarını acil bir durumda ve tehlike anında yardım istemek ya da polise herhangi bir şüpheli durumu bildirmek amacıyla kullandıkları görülmektedir.

Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Yapılan bu araştırmada mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceri arasındaki ilişkiyi etkileyebileceği düşünülen cinsiyet, öğrenim görülen sınıf, mobil telefona sahip olma süreleri ve günlük mobil telefon kullanım süreleri değişkenleri sonuçlarına göre mobil telefona sahip olma süresi ve mobil telefon kullanım süresi ,mobil telefon bağımlılığını ve sosyal beceriyi etkilemektedir.

Mobil telefonun bireylerin hayatındaki önemi şüphesiz artmaya devam edecektir. Mobil telefon kullanımı bağımlılığının bireyi olumsuz etkilerini en aza indirilmesi için sosyalleşmenin ön planda olduğu ergenlik döneminde, bireylerin daha çok sosyal beceri edinebilecekleri ortamlar oluşturulması önerilmektedir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu araştırmada mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan bu araştırma sonucunda mobil telefon bağımlılığı ile sosyal beceri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada mobil telefon bağımlılığı ve sosyal beceriyi etkileyebileceği düşünülen, cinsiyet ve öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfın bu araştırmanın sonuçlarına göre bir fark oluşturmamıştır. Bu farkın oluşmamasının sebebi olarak örneklem kısıtlılığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneklemin bu değişkenler açısından daha geniş tutularak, araştırmanın tekrarlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ABALI, O (2004) ,’’ *Ergenlik Dönemi ve Sorunları* ’’ , Epsilon Yayınevi, İstanbul
- ADA,S;TATLI,S,H.(2012) ‘‘*Akıllı Telefon Kullanımını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma*’’ K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Kahramanmaraş
- ADAMS, J(1995) , ‘‘*Ergenliği Anlamak*’’, İmge Yayınevi, Ankara
- AKKÖK, F(1996) ,’’*İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi Öğretmen El Kitabı* ‘’, M.E. B. Yayınları, Ankara, 1996
- AKKÖK, F (2003), ‘‘*İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi Anne- Baba El Kitabı*’’ Özgür Yayınları, İstanbul
- ALBAYRAK A, G. (1999), ‘‘*Sosyal Beceri Envanteri'nin Ergenler İçin Geçerlik ve Güvenirliği* ‘’ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- ALBERTİ, R.; EMMONS, M. (2002), ‘‘*Atılganlık*’’, HYB Yayıncılık, Ankara
- ALPA- BİLBAY, A (1999)’’*Effectiveness of a Social Skills Training Program to Enhance the Peer Relations of Low Accepted Fourth Grade Children* ‘’, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul
- ANT-
HONY,L.G.;ANTHONY,B.J.;GALNVİLLE,D.N.;NAİMAN,D.Q.,;WAANDERS,C.,SHAFFER,S. (2005) ,’’*The Relationships Between Parenting Stress, Parenting Behaviour and Preschoolers*’’ , Social Competence and Behaviour Problems in the Classroom, Infant and Child Development,:14: 133–154,
- ARSLAN, A. ve ÜNAL, A. (2013). ‘‘*Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cep Telefonu Kullanım Alışkanlıkları ve Amaçlarının incelenmesi*’’. International Journal of Human Sciences. (10)1, 182-201.
- AVCIOĞLU, H (2005), ‘‘*Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi* ‘’Kök Yayıncılık. Ankara
- AYDIN, B. (1997) ‘‘*Çocuk ve Ergen Psikolojisi*’’, Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları

İstanbul

AYDIN, A. (1999) ‘‘*Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*’’ Anı Yayıncılık, Ankara

AYSAN, F. UZBAŞ, A (2004) ‘ ‘*İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okul Uyumunu İle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* ‘ ‘ Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(8):91-107

BACANLI, H (1997), ‘ ‘*Sosyal İlişkilerde Benlik Kendini Ayarlamamanın Psikolojisi*’’, Meb Yayınları, İstanbul

BACANLI, H. (1999) ‘ ‘*Sosyal Beceri Eğitimi* ‘ ‘ Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

BACANLI H (2002) ‘ ‘*Sosyal Beceri Eğitimi*’’. İlköğretimde Rehberlik, Yıldız Kuzgun (Editör). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara

BAYMUR, F (1994) , ‘ ‘*Genel Psikoloji* ‘ ‘ İnkılap Yayınları, İstanbul

BURGER, J.M (2006) , ‘ ‘*Kişilik* ‘ ‘ Kaknüs Yayınları, İstanbul

BUTT,S.,PHİLİPS,G.J(2008) ‘ ‘*Personality and self reported mobile phone use* ‘ ‘,Journal Computers in Human Behavior archive Volume 24 Issue 2, March, 2008 Pages 346-360

ÇUHADAROĞLU, F., CANAT, S., KILIÇ, E., SENOL, S., RUGANCI, N., ÖNCÜ, B., HOSGÖR, A.G.,ISIKLI, S., AVCI, A. (2004).’’*Ergen ve Ruhsal Sorunlar. Durum Saptama Çalışması.*’’Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Raporları, Ankara

EKŞİ, A. (1990)‘ ‘*Çocuk Genç ve Anne Babalar*’’, Bilgi Yayınevi, İstanbul

ERDOĞAN, F; BACANLI, H. (2003) ‘ ‘*Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2

DENİZ,S;YILDIRIM,A,E;ÇOBANYILDIZ, M,(2014) ‘ ‘*Ergenlerde Problemlili Mobil Telefon Kullanımı İle Utangaçlık Ve Sosyal Anksiyete İlişkisi*’ ’ Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying 1 (July,2014)

DİNÇ, M (2010) ‘ ‘*İnternet Bağımlılığı*’ ’ Ferfir Yayınları, İstanbul

- FLEM, A.; THYGESEN, R.; HARALD, V.; & MAGNES, E. A (1998) ‘‘ *Social Skills Intervention Programme For Kindergarten Children At Risk of Developing Behavioural Problems*’’ European Journal Of Special Needs Education. Vol.13, No:2, Pp.208-215
- GALLATIN, J. (1995) ‘‘ *Ergenlik kuramları* ‘‘ J.F. Adams ‘‘*Ergenligi anlamak* ‘‘(49-80) (Çev. Nermin Çelen) B. Onur (Ed.). Ankara: İmge Yayınevi
- GANDER, M.J. & GARDINER H.W. (1993), ‘‘*Çocuk ve Ergen Gelişimi*’’, İmge Yayınevi, Ankara
- GEÇTAN, E. (1999), ‘‘*Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar* ‘‘ Remzi Kitabevi. 7. Basım. İstanbul
- HERBERT, M (1996) ‘‘ *Social skills training for children*’’, Leicester: British Psychological Society Books
- HOLLANDER, E. (1993)’’ *Obsessive-compulsive related disorders*’2 Washington, DC: American Psychiatric Press
- JACOBS, D.F. (1988) ‘‘ *Evidence for a common dissociative-like reaction among addicts*’’ Journal of Gambling Behavior, 4(1), 27-37
- KALKAN, M., SARDOĞAN, M.E (2003) ‘‘ *İnsan İlişkilerine Dayalı Bir Eğitim Programının Grup Üyelerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi.*’’ 3 P/ Psikiyatri Psikoloji Ve Psikofarmakoloji Dergisi, 11(2):137-142
- KARASAR, N (1999) ‘‘ *Bilimsel Araştırma Yöntemi*’’ Nobel Yayınları, Ankara
- KARAASLAN, A.K, BUDAK, L.(2012) ‘‘ *Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanmalarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması*’’ Journal of Yasar University 2012 26(7) 4548 - 4525
- KEPÇEOĞLU, M (1999)’’ *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*’’ Alkım Yayınevi, İstanbul
- KILIÇCI Y.(2000) ‘‘ *6-15 Yaş Öğrencilerinin Gelişimsel Güçleri Ve Kişilik Gelişimlerini Kolaylaştırma*’’ .İlköğretimde Rehberlik., Nobel Yayın Dağıtım.Ankara
- KOPTAGEL, İ. G (1984)’’ *Tıpsal Psikoloji*’’ İstanbul

- KRING, A. M., DAVISON, G. C., NEALE, J. M., & JOHNSON, S. L. (2007)'' *Abnormal psychology* ''(ch. 8). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons
- KULAKSIZOĞLU, A. (1998) ''*Ergenlik psikolojisi* '' İstanbul,Remzi Yayınevi,İstanbul
- KULAKSIZOĞLU, A (2000) '' Ergenlik Psikolojisi '' Remzi Yayınları, İstanbul
- KURAL, S. (2013) ''*TGI'in Türkiye'ye Yönelik Tüketim Alışkanlıkları Raporu Yayınlandı.*''(Erişim: 25.04.2015) <http://sosyalmedya.co/tgi-tuketim-aliskanliklari-raporu/>
- MATSON, J.L.; TERLONCE,C.; GONZALEZ, M.L.:RİVET, T.(2005) ''*An Evaluation of Social and Adaptive Skills in Adults With Bipolar Disorder and Severe/Profound Intellectual Disability* '' Research in Developmental Disabilities
- PARİSH, T. S.; PARİSH J.G.(1991) ''*The Effects of Family Configuration and Support System Failures During Childhood and Adolescence on College Students, Self Concepts and Social Skills.*'' Adolescence. 26(102), 441-447
- RİGIO, R.E., TUCKER, J. ve COFFARO, D. (1989) '' *Social skills and empathy Personality*''Personality and Individual Differences, 12 (7), 695-702
- ROWLEY, J. (2008).'' *Raising standards in communication and social skills for children prior to entry to school*'' Children and Young People Scrutiny Panel, 2008, 1-8
- SPENCE, S.H.; DONOVAN,C.; BRECHMAN-TOUSSAİNT, M. (1999) ''*Social Skills, Social Outcomes, and Cognitive Features of Childhood Social Phobia*'' Journal of Abnormal Psychology, 108,2, Psy articles
- SPIRİTO, A.;HART,K.; OVERHOLSER, J.; HALVERSON, J.(1990) ''*Social Skills And Depression İn Adolescence Suicide Attempters* '' Adolescence.25(90), 542-552
- STEIN, D.J., HOLLANDER, E., & COHEN, L. (1994). ''*Neuropsychiatry of obsessive compulsive disorder. Current insights in Obsessive Compulsive Disorder*''(pp. 167-182). Chichester: John Wiley & Sons.

ŞAR, A. H., IŞIKLAR, A. (2012). “*Adaptation of Problem Mobile Phone Use Scale to Turkish*,” International Journal of Human Sciences, 9(2), 264-275

ŞAR, A.H.,(2013) *Ergenlerde Yanlizlik Ve Mobil Telefon Bağımliliği Probleminin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*” International Journal of Social Science Volume 6 Issue 2, p. 1207-1220

ONUR, B (1997) , “*Gelişim Psikolojisi*” İmge Kitapevi, Ankara

ÖZAŞÇILAR M. (2009),”*Cep Telefonu Kullanımının Sosyolojik Boyutu ‘Bireysel Güvenlik Ve Günlük Hayattaki Yeri,*”Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul

ÖZAŞÇILAR, M. (2012) “*Genç Bireylerin Cep Telefonu Kullanımı ve Bireysel Güvenlik: Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonunu Bireysel Güvenlik Amaçlı Kullanımlar*”’iSosyoloji Araştırmaları Dergisi, (15)1, 43-66

ÖZBAY, H ve ÖZTÜRK, E. (1992). “*Gençlik*” , İletişim Yayıncılık, İstanbul

ÖZBAY, H.M. (2000). “*Ruh sağlığı ve hastalıkları klinigine basvuran ergenlerin kendilerini algulamalarıyla basvurmayanların kendilerini algulamalarının karşılaştırılması*” ‘Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZCAN ve KOÇAK (2003) “*Cep Telefonu Kullanımı İhtiyaç ya da Statü Sembölü mü?*”18 (2) : 241-254. Sage Yayınları

ÖZLEK, S.(2004) “*Lise Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerini Yordayan Bazı Değişkenler*”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara

ÖZTÜRK, O. “*Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*”, Hekimler Yayın Birliği Yayınları, Ankara, 1994.

URRY, John (2000) “*Sociology Beyond Societies. Mobilities fort pense he Twenty First Century*” London: Routledge.

UZAMAZ, F.;GÜÇRAY, S.(2004) “*Sosyal Beceri Eğitiminin Ergenlerin Kişilerarası İlişki Düzeylerine Etkisi*”. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(28):29-36

ÜNVER, Ö, TOLAN, B, BULUT, I. DAGDAS, C. (1986), “*12-24 Yas Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları*”(Ed. Nihat Nirun) T.C. MEB Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri ve Dairesi Başkanlığı

VELOZ, Y. CARMEN(2005) “*Play Behaviors And Social Skills Among Maltreated Foster Children*”, Fordham University, Newyork

YANBASTI, G (1990) “*Kişilik Kuramları* ‘, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, 53. İzmir

YUKAY, M (2003) “*İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerine Yönelik Sosyal Beceri Programının Değerlendirilmesi*”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul

YÜKSEL, G(1997)’’Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi’’Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Ankara

YÜKSEL. G (1999) ‘*Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı*’ Asil Yayınları, Ankara

EKLER

EK 1:

Sayın Katılımcı;

Size dağıtılacak olan 2 adet anket; Nişantaşı Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR danışmanlığında yürütülen" *Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığının Sosyal Beceriye Etkisinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*" konulu Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Bitirme Tezi* kapsamında yapılmaktadır. Bu nedenle mobil telefonu ve sosyal beceri arasındaki değerlendirmek açısından siz değerli katılımcılarımızdan görüşlerini almak istiyorum.

Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyunuz ve cevaplardan kendi durumunuza en uygun olan seçeneği çarpı işareti (X) yardımıyla işaretleyiniz. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız.

Bu ankete katılımınız ve görüşlerinizi bildirdiğiniz için teşekkür ederim.

1-Cinsiyetiniz:

Kız () Erkek ()

2-Yaşadığınız İl:

3-Sınıf:

9. Sınıf 10.sınıf 11.sınıf 12.sınıf

4-Kaç yıldır mobil (cep) telefon kullanıyorsunuz?

1-3yıl () 3-5yıl () 5 ve daha fazla ()

5-Günde ortalama kaç saatiniz mobil (cep) telefon kullanmakla geçiyor? (Konuşma ve internet kullanma dahil)

1-3 saat () 3-5 saat () 5 ve daha fazla ()

EK 2:

SOSYAL BECERİ ENVANTERİ	Hiç benim gibi değil	Biraz benim gibi	Benim gibi	Oldukça benim gibi	Tamamen benim gibi
1.Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.					
2.İnsanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman tanırım.					
3. Sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsam da onlar sevmediğimi anlarlar.					
4. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım.					
5.Başkaları tarafından eleştirilmek veya azarlanmak beni pek rahatsız etmez.					
6. Genç-yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissedirim.					
7. Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.					
8.Çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır.					
9. Komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam.					
10.İnsanların beni iyice tanımaları çok zaman alır.					
11. Benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır.					
12. Bir grup arkadaşım ile birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum.					
13. Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz yapma eğilimim vardır.					
14. Toplantılarda herhangi birisi bana ilgi duyduğu zaman bunu hemen farke-					

debilirim.					
15. İnsanlar sıkıldığımı yüz ifademden hemen fark edebilirler.					
16. Sosyal olmaktan hoşlanırım.					
17. Politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim					
18. Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim.					
19. Bakışlarımın anlamlı olduğu söylenir.					
20. İnsan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker.					
21. Duygularımı kontrol etmekte çok başarılı sayılmam.					
22. Çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim.					
23. Çevremdeki insanların psikolojik durumunda büyük ölçüde etkilenirim.					
24. Öceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta pek başarılı değilim.					
25. Başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum.					
26. Başkalarıyla olan ilişkilerini izleyerek bir insanın karakterini kolayca anlayabilirim.					
27. Gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim.					
28. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılırım.					
29. Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan veya söylediğimden endişe ederim.					
30. Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.					
31. Sık sık yüksek sesle gülerim.					

32. Ne kadar saklamaya çalışsalar da, insanların gerçek düşüncelerini bilirim.					
33. Arkadaşlarım beni güldürmeye veya gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiye- timi koruyabilirim.					
34. Kendimi yabancılara tanıtırken genellikle ilk adımı ben atarım.					
35. Bazen başkalarının bana söylediklerini sanki çok kişisel olarak alıyorum.					
36. Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım doğru şeyleri seçmede güçlük çekiyorum.					
37. Arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum.					
38. Bir insanla ilk karşılaşmamdan sonra onun karakterini tam olarak anlayabi- lirim.					
39. Duygularımı control etmek benim için oldukça zordur.					
40. Karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım.					
41. Hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için çok fazla önem taşımaz.					
42. Grup tartışmalarını yönetmede genellikle çok başarılıyım.					
43. Yüz ifadem genellikle tarafsızdır.					
44. Hayatımdaki en büyük zevklerimden biri, diğer insanlarla birlikte olmaktır.					
45. Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.					
46. Bir hikaye anlatırken konunun anlaşılması için genellikle pek çok el kol ha- reketi yaparım.					
47. Genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım.					
48. Genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulun-					

maktan rahatsız olurum.					
49. Kızgınlığımı çok seyrek gösteririm.					
50.Kendilerini olduğundan farklı gösterenleri, karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit edebilirim					
51. Grupla birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikrlerimi gruba adapte ederim.					
52. Tartışmalarda konuşmaların büyük bir kısmını ben üstlenirim.					
53. Büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır.					
54. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim.					
55. Arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum.					
56. Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.					
57. Sinirli olduğum zaman bu durumumu başkalarından çok iyi saklayabilirim.					
58. Toplantılarda çok çeşitli insanla konuşmaktan hoşlanırım.					
59. Herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim.					
60. Birçok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış hissedirim.					
61. Durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim.					
62.Üzüntülü filmlerde bazen ağlarım.					
63. Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.					
64.Kendimi yalnız biri olarak görüyorumç					

65. Eleştiriye karşı çok duyarlıyım.					
66. Farklı öz geçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra farketmişimdir.					
67.İlgi odağı olmaktan nefret ederim.					
68.Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim.					
69. Güçlü bir duygumu pek saklayamam.					
70. Kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alıyorum.					
71. Başka insanların beni sevmesine çok önem veririm.					
72. Bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söylerim.					
73. Duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm.					
74. Başka insanları seyretmek için saatler harcarım.					
75. Gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim.					
76.Tanımadığım birileri benime konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir					
77. Eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum.					
78. Gruplarda genel olarak lider olarak seçilirim.					
79. Arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler.					
80.Çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir.					
81. Duygularımı saklamaya çalışsam bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim.					

82. Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında toplantının yıldızı olma eğilimindeyim.					
83. Başkalarının üzerinde bıraktığım etki ile genellikle meşgul olurum.					
84. Sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum.					
85. Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.					
86. Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman onları sakinleştirmem için beni ararlar.					
87. Bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim.					
88. Herhengi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.					
89. Sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum.					
90. Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.					

EK 3:

Problemlili Mobil Telefonu Kullanımı Ölçeği	Katılma Düzeyi				
	Beni hiç tanımlamıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça iyi tanımlıyor	iyi tanımlıyor	Çok iyi tanımlıyor
Maddeler					
1. Cep telefonuma gereğinden fazla zaman harcıyorum.					
2. Cep telefonumu üzgün olduğumda kendimi daha iyi hissetmek için kullanırım.					
3.İşlerimi yapmam gerekirken kendimi cep telefonumla meşgul olurken bulurum ve bu davranışım sorunlara neden olur.					
4. Bütün arkadaşlarımlarımın cep telefonu vardır.					
5. Cep telefonuma ne kadar zaman harcadığımı diğer insanlardan saklamaya çalışırım.					
6. Cep telefonuma harcadığım zamandan dolayı uykularım kaçır.					
7. Ödemeye gücümün yetmediği telefon faturaları aldım.					
8. Bazen kapsama alanı dışındayken, zihnim bir telefon konuşmasının eksikliği düşüncesiyle meşgul olur.					
9. Bazen hem telefonla meşgul hem de diğer şeyleri aynı anda yaptığımda, yaptığım işe dikkatimi veremiyorum.					
10. Cep telefonuma harcadığım süre, son 12 aydır oldukça arttı.					
11. Cep telefonumu kendimi yalnız hissettiğimde diğer insanlarla konuşmak için					

kullanırım.					
12. Cep telefonuma daha az zaman harcamayı denedim ama başaramadım.					
13. Telefonumu kapatmakta zorlanıyorum.					
14. Bir süre mesajlarımı kontrol etmediğimde yada telefona bakmadığımda endişelenirim.					
15. Cep telefonuyla ilgili sık sık rüyalar görüyorum.					
16. Arkadaşlarım ve ailem cep telefonu kullanımım hakkında şikayet ederler.					
17. Cep telefonum olmasaydı, arkadaşlarım benimle bağlantıya geçmekte zorlanırlardı.					
18. Cep telefonuma harcadığım zamandan dolayı işlerimde verimim düştü.					
19. Cep telefonu kullanımından kaynaklanan ağrılarım ve acılarım var.					
20. Kendimi cep telefonumla düşündüğümde daha uzun zaman meşgul ediyorum.					
21. Daha acil işleri yapmak yerine cep telefonu kullanmayı tercih ettiğim zamanlar olur.					
22. Cep telefonumla meşgul olduğum için randevulara sık sık geç kalırım.					
23. Toplantılarda, yemek randevularında ya da sinemada cep telefonumu sessize almak zorunda olduğumda huzursuz olurum ve sürekli telefonumu kontrol ederim.					
24. Cep telefonuma çok zaman harcadığım söylenir.					
25. Bir toplantı, ders ya da tiyatro süresince cep telefonum kapalı olduğu için birçok kez zor durumda kaldım.					
26. Arkadaşlarım cep telefonumu kapatmamdan hoşlanmazlar.					

27. Cep telefonum olmazsa kendimi kaybolmuş gibi hissederim.

--	--	--	--	--	--

ÖZGEÇMİŞ

1983 yılında Malatya 'da doğdum. İlkokul, ortaokul ve liseyi Doğanşehir ilçesinde bitirdim. 2005 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden mezun oldum. Evliyim ve İstanbul'da okul öncesi öğretmeni olarak görevime devam etmekteyim.